

ZSIDÓ ÉLET

FELEKEZETI HETILAP

SZERKESZTŐSÉG:
BUDAPEST, VIII., MÁTYÁS-TÉR 17. SZÁM
TELEFON: 363-61

SZERKESZTI:
KECSKEMÉTI VILMOS

KIADÓHIVATAL:
BUDAPEST, VIII., JÓZSEF-KÖRUT 11. SZÁM
ELŐFIZETÉSI ÁR: EGÉSZ ÉVRE 20 PENGŐ

Kispest kilépni készül a kongresszusi szervezetből

Bomlással fenyegeti a neolog zsidóságot az új alkotmánytervezet

Mióta a *Zsidó Élet* kipattantotta a kettős adóztatás tervét, a mozgalomba, mely ennek megakadályozására törekszik, egyre szélesebb körben kapcsolódik bele a kongresszusi zsidóság. Buda és Óbuda után bekapcsolódnak a pestkörnyéki hitközségek is, amelyek közül most a *kispesti hitközség széleskörű akciót indított a tervezet meghiúsítására.*

Információink szerint a kispesti hitközség, melynek érdekeit és fennállását szintén életbevágóan érinti az Országos Iroda által tervbevett kettős adóztatás, nagy megütközéssel fogadta azt a hiteles értesülést, hogy az Országos Iroda elnöksége ragaszkodik terve keresztülviteléhez. *A budai, óbudai, kőbányai és pestkörnyéki hitközségek vezetői előzetesen érintkezésbe léptek egymással a mindnyájukat egyformán veszélyeztető terv elhárítási módjainak megbeszélésére és elhatározták, hogy a legvégső konzekvenciákat is hajlandók levonni.*

Az akció kezdeményezője, Breisach Miksa, a kispesti hitközség elnöke hétfő estére értekezletre hívta össze a kispesti hitközség vezetőségét és prominens tagjait, melyen egyhangúlag elhatározták, hogy a legerélyesebb ellenállást fejtik ki a terv ellen és az Országos Iroda elnökéhez memorandummal fordulnak, melyben ezt kifejezésre juttatják. A memorandum, melyet állásfoglalás végett az összes érintett hitközségeknek elküldöttek és amelyet legközelebb részletesen ismertetünk, igen erélyes szavakkal szögezi le azokat az okokat, melyeknél fogva az érintett hitközségek a tervezet ellen a legélesebb harcot határozták el és bejelenti, hogy sikertelenség esetén hajlandók levonni a legvégső konzekvenciákat is.

Kétségbevonja a memorandum, mintha az alkotmányreform ominózus kettősadóztatási szakasza életbeléptetése esetén meghozná a kívánt eredményt, mert ha a *Pesti Izr. Hitközség ezúton mintegy 100.000 P bevételi többlet is jutna, ez költségvetésének alig 1%-át teszi ki, míg a budapestkörnyéki hitközségek 30—50.000 pengős költségvetése ugyanekkor 15—20%-os jövedelemkiesés folytán nemcsak, hogy egyensúlyában meginog, de az adófizetők végső megterhelésével ezer gondal és küzdelemmel összeállított költségvetése felborulna és végeredményben a hitközségek teljes anyagi és erkölcsi összeomlásához vezetne.*

A memorandum szerint *fenti intézkedések nagy mértékben veszélyeztetik a kongresszusi zsidóság egységét, sőt azoknak törvényerőre emelkedése az egész szervezetet a legnagyobb fokú megrendülésnek teszi ki, ami*

által a kongresszusi szervezet gyöngül és az egész magyar zsidóság eddigi szervezeti felépítése még kaotikusabbá válik, olyannyira, hogy *Kispest, ha a tervezet megmarad, el van tőkélve, hogy a hitközség tagjainak érdekét és a hitközség fennmaradását megvédi és biztosítja, akár a szervezeti hovatartozása megváltoztatása árán is*

Kispest be akarja kapcsolni a mozgalomba az ország más, vidéki hitközségeit is és elsősorban a nagy státuszú hitközségekkel, Debrecennel és Nyíregyházával lép érintkezésbe, mert attól tart, hogy a kettős adóztatásnak szerencsétlen gondolata megfergethözhet más, eddig érintetlen hitközségeket is és előegíti azt a bomlási folyamatot, melynek megakadályozása minden zsidónak kötelessége, aki a zsidóság egyetemes érdekeit, minden mellékes szempont elvetésével valóban a szíven hordja.

Éles harcra készülnek a budaiak

Rendkívüli közgyűlést összehívó ívet köröznék — A kongresszusi szervezetből való elszakadásra készülnek, ha a kettős adóztatást erőszakolják

Lapunk más helyén beszámolunk a Budai Izr. Hitközség évi rendes közgyűlésén az Országos Iroda által tervbevett kettős megadóztatás ellen folyt manifesztaációról. A közgyűlésen a hitközség elnöksége egy interpellációra adott válaszában *leszögezte magát a hitközség függetlensége mellett és tiltakozott a kettős adóztatás ellen.* Dr. Krisztháber elnöknek ezt az állásfoglalását, amelyet a Szántó Jenő elnök felszólalására adott, helyesbítő és legfontosabb részeiben *deavuló beszéde ellenére is a kép-*

viselettestületi tagok túlnyomó része túlságosan opportunusnak tartja. Ezen tagok elhatározták, hogy rendkívüli közgyűlés összehívását kérik, hogy *nagyobb nyomattal, határozottabban tiltakozzanak az Országos Iroda eljárása ellen.* A legélesebben elítélik és meg akarják bélyegezni azt az eljárást, hogy a *statutum-tervezetbe az érdekeltek és a tervezet előzetes letárgyalásában résztvettek tudomása és beleegyezése nélkül belévtették a kettős adóztatásra vonatkozó paragrafust.* A képviselőtestület szükségesnek

tartja, hogy éles állásfoglalással megelőzze ennek a rendelkezésnek az összehívandó kongresszus által való tárgyalását. Ugyancsak meg akarják állapítani, hogy az Országos Iroda elnöki állása összeférhetetlen a pesti hitközség elnöki állásával.

Az ívet már az első napon többen aláírták, mint ahány aláírás az alapszabályok szerint szükséges. Amint az ív körözésének híre elterjedt, az ívet elsőnek aláíró képviselőtestületi tagot felkereste Szántó Jenő alelnök és arra kérte, várjon a kérvény beadásával, mert még ezen a héten tárgyalásokat folytat az Országos Iroda elnökével és reménye van, hogy kielégítő megegyezés jöhet létre. Az alelnöknek ekkor újból tudomására hozták, hogy álláspontját, azt ugyanis, hogy az egyesülés kérdésében a zsidóság egyetemet fogják megkérdezni, alkotmányellenesnek és megengedhetetlennek tartják. A döntés joga az előjáróságé és a képviselőtestületé, amely, ha úgy érezné, hogy nincs puvoirja, a sorsdöntő kérdés elbírálására, lemondhat a mandátumáról, hogy új választások során a tagok egyetemének módot adjanak, kire bizza érdekei képviseletét, a fúzió ellenzőire vagy az egyesülés és kettősadóztatás híveire. Tudomására adták a fúzióért lelkesedő alelnöknek azt is, hogy a kettős adóztatás célját is fölismerték. Előbb szegénnyé akarják tenni a budai hitközséget, hogy azután kiszolgáltatottságában maga kérje a pesti hitközséggel való egyesülést. Ezt azonban nem hajlandók megvárni, mert inkább elszakadnak az Országos Irodától és a statusquo alapjára helyezkednek.

Megerősítette akciójában ezt a tábort, hogy az Országos Iroda környezetéből kiröpített céltapas hírek, mintha a felügyeleti hatóság a kettős adóztatás bevezetéséhez megadta volna előzetes hozzájárulását, alaptalanoknak bizonyultak.

Kiderült ugyanis, hogy a kultuszminisztérium semmiféle előzetes hozzájárulást nem adott a tervezetnek, nem is adhatott, mert ilyen kérdésekkel csak akkor foglalkoznak, amikor valamely hitfelekezet illetékes faktorai azt az érvényben lévő statutumoknak megfelelően letergyalták és a szabályosan meghozott határozathoz kérik hatósági hozzájárulást.

Ez az értesülés is megerősítheti a tiltakozó hitközségeket állásfoglalásukban, mert nyilvánvaló, hogy teljesen felelőtlenül kísérleteztek a hitközségek többségét anyagi romlásba sodró paragrafus titokban való felvételével.

Óbuda tiltakozik az egyesítés ellen

Az Óbudai hitközséget is felhívták a Pesti Izr. Hitközséggel való egyesülésre. Az óbudai hitközség vezetősége kereken visszautasította ezt az ajánlatot. Erre következett be a kettős adóztatást célzó intézkedésnek az Országos Iroda statumtervezetében való becsempészése. Ez ugyanúgy, mint a többi fővárosi és környékbeli hitközségben, felháborodást és elkeseredést váltott ki. A hitközség tagjai tiltakoznak a terv ellen.

Orova Zsigmond dr., az óbudai hitközség népszerű, érdemes elnöke a következőket mondotta erről nekünk:

— A hitközség most áll tisztújító közgyűlés előtt és így nem volt még

alkalmunk hivatalosan a kérdésben állást foglalni. A kialakult hangulat azonban azt mutatja, hogy sem egyesülést, sem kettős adóztatást híveink nem akarnak. Meg kell jegyezmem, hogy Óbudát a kettős adóztatás közelebről nem érdekli, mert számára nem jelentene veszteséget, még kevésbé nyereséget. Elvi kérdésnek tartjuk, a hitközségek függetlensége alap-elemének, az autonómia fundamentumának. Éppen ezért elnezzük.

A hitközség vezetői már érintkezésbe léptek különben a társhitközségekkel és biztosították őket, hogy küzdelmükben számíthatnak az óbudaiak támogatására.

Kőbánya egyhangulag állást foglalt a pesti hitközséggel való egyesülés ellen

Viharos közgyűlés hozta meg az egyhangú határozatot — Elvetették az öt éves próba ajánlatát

A kőbányai izraelita hitközség képviselőtestülete vasárnap eddig szinte ismeretlen éles és heves viták közben foglalkozott a község további sorsával. Az asztalcsapkodással, személyeskedéssel tarka vita során egyhangulag elhatározták, hogy visszautasítanak a pesti hitközséggel való egyesülésre irányuló minden javaslatot.

A vihar és az azután hozott egyhangú határozat a laskasütés koncessziójának fölhasználásáról való döntés kapcsán tört ki. A kőbányai hitközség a laskasütés koncesszióját évi húszhonnagy ezer pengő ellenében hét évre átengedte a pesti hitközségnek. A hét évből az idei az utolsó és még mielőtt elérkeztek volna a szerződés lejártához, elhatározták, hogy bizottságot küldenek ki, hogy az tárgyalja meg a pesti hitközséggel az új szerződést. A bizottságot a kőbányaiak érdemes elnöke, Boschán Artur vezette a pesti elnökhöz és a tárgyalásokat azzal kezdte, hogy megkérdezte, miként lehetne a két hitközség gazdasági együttműködését biztosítani. A gazdasági fúzió kérdése vetődött fel, a pesti elnök nyomban az egész hitközség bekebelezésére gondolt. Egyesülésre tett indítványt. Azt ajánlotta, hogy egyenlőre öt évre egyesüljön a két hitközség. A kőbányai község minden jövedelme a pesti hitközséget illesse, amely kötelezi magát, hogy érvényben tartja a kőbányaiak adózási rendszerét, átveszi

és fenntartja minden intézményüket. Öt év múlva azután mindkét félnek joga van nyilatkozni, kívánja-e továbbra is az együttléte. A kőbányai hitközséget az öt év alatt, az ajánlat szerint, ugyanazok a jogok illetik meg, mint a pesti hitközség bármelyik körzetét.

A kőbányaiak körében példátlan felháborodást keltett, hogy amikor ők a laskaszerződés megújítására küldenek ki egy bizottságot, az a hitközségüket megsemmisítő ajánlattal érkezik vissza. Az ellenzék, különösen annak látható vezére, Schwartz Márton, a legelítélőbb szavakkal jellemezte a pesti hitközség elnökének eljárását. Felszólalása után a vita mind élesebbre válva, két órán keresztül tartott és végül egyhangulag úgy határoztak, hogy az egyesülésre irányuló indítványt elutasítják. A megokolás csak annyi, hogy függetlenségüket nem áldozzák fel, mert tudják, hogy öt év múlva éppen olyan jogtalannak lennének, mint a pesti körzetek, amelyek a maguk életét csak úgy tudják továbbfolytatni, hogy a hitközség központjába befolyó adókon kívül és felül önadóztatással és gyűjtésekkel kénytelenek előteremteni az életük továbbviteléhez szükséges összegeket.

A laska-koncesszió ügyében azt határozták, hogy a pesti hitközséggel tovább nem is tárgyalnak.

Méltóságteljesen komoly közgyűlésen tiltakozott Buda a kettős adóztatás ellen

A hitközségek egyesítését a különálló közületek elszegényítése által akarják kikényszeríteni — A budaiak biznak a maguk igazságának győzelmében

A budai izraelita hitközség szerdán este tartotta meg évi rendes közgyűlését. Évek óta nem tapasztalt érdeklődés nyilvánult meg, a képviselőtestületnek majd valamennyi tagja megjelent. Az ülést *Kriszhaber* Adolf dr. elnök nyitotta meg. Néhány mondatban jelezte a költségvetés letárgyalására összehívott közgyűlés fontosságát, megemlékezett általánosságban a hitközség anyagi helyzetéről, majd felkérte *Szántó* Jenő alelnököt, pénzügyi elöljárót, hogy a hitközség költségvetéséről és a zárszámadásokról tegyen jelentést. Az alelnök beszámolója után *Diósy* Jenő főtitkár ismertette a költségvetés adatait, amit a közgyűlés hozzászólás nélkül egyhangúlag tudomásul vett.

Kriszhaber elnök ezután bejelentette, hogy *Gesztes* Lajos képviselőtestületi tagnak engedélyt adott sürgős interpelláció elmondására..

Veszélyben a nyolcszázéves hitközség.

Gesztes Lajos ezután a maga és nyegen társa nevében a következő szavakban terjesztette elő interpellációját:

A „Zsidó Élet” című lapból tudomásunkra jutott, hogy az Országos Iroda előkészítése alatt álló új statumaiba oly intézkedést akarnak belevenni, amely a kongresszusi zsidóság életérdekeit alapján rendíti meg.

Ha ezt a rendelkezést keresztülhalszólnák, az egész kongresszusi zsidóságra oly csapást mérnének, melyek következményel kiszámíthatatlanok, eltekintve a vexaturáktól és utánjárásoktól, amelyek idegölő munkával járnának.

Arról is tudomásul van, hogy az Országos Iroda elnökének az a határozott törekvése, hogy a Budapest területén lévő kongresszusi zsidó hitközségek egyesíttessenek és a fentemlített ominózus adórendelkezé-

szet a célt szolgálja, hogy amennyiben a hitközségek fuziója barátságos úton keresztülvihető nem

volna, ezen adózási rendszer következtében anyagi erejük megrendüljön, költségvetésük alapjában felboruljon és így az egyesítés foganatosítására kényszerüljenek.

Ezek után az ügy rendkívül fontosságára és sürgősségére való tekintettel, az ősi budai hitközség autonómiájának az utolsó erőfeszítésig való megvédéséhez ragaszkodó társaim nevében is azt kértem, hogy

1. Igaz-e az, hogy az Országos Iroda elnöke e rendszabályok érdekében az érdekelte hitközségek megkérdezése nélkül már a miniszteriumokban is lépéseket tett és egyoldalú információja alapján a miniszteriumokat már előre is oly irányba hangolta, mintha a statutumoknak ily módon való élethe léptetése általános helyesséssel találkozna és az összehívandó egyetemes gyűlésen az ily hátrányos tartalmú szabályzatokat, illetve rendelkezéseket többségi szavazattal kívánná az érdekeiben sértett hitközségek tiltakozása és akaratára ellen a törvény erejére emelni.

2 Mit szándékozik az Elöljáróság tenni, hogy az ilyképpen életerejében veszélyeztetett 800 esztendő hitközség autonómiája és életérdeke megőrzéséért, van-e a mód arra, hogy a vidéki hitközségek az autonómia megvédése érdekében velünk tartsanak és hajlandó-e az előljáráóság minden lehetőséget követni arra nézve, hogy mindaddig, míg ez a kérdés kedvező irányban el nem intéződik, azt állandóan napirenden tartja?

Egyesítés a kényszer hatása alatt

Az interpellációra *Kriszhaber* dr. elnök nyomban a következő választ adta:

— Előre bocsátom, hogy nincs semmi okunk feltételezni azt, hogy az Orsz. Iroda elnöke, ki egyúttal a Pesti Izr. Hitközség és a VI. Községkerület elnöke is, az egész magyar zsidóságot érdeklő ügyeket olyképpen kívánna kezelni, hogy

egy hitközség érdekeit „országos érdek” ürügye alatt egy másik hitközség érdekeivel szembeállítsa és ezáltal a felekezet kebelében, a mai viszonyok között annyira szükséges egyebet mesterségesen megzavarja.

Fölkialtás: Ezért van az elnök özszeferhetetlen helyzetben!

— De megnyugtat a tudat, hogy az Iroda elnöke az utóbbi időben ismételt nyilvánosan kijelentette, hogy *esze-ágában sincs a hitközségek autonómiájának megszüntetésére törekedni* és miután nincs okunk az elnök úr jóhiszeműségében kételkedni, ezt a kérdést minden esetre elintéztetnek kell tekintenünk.

— Ezzel szemben áll az, hogy tényleg az országos statutumuk kiegészítését előkészítő bizottságnan

a mi megkérdezésünk nélkül az adóztatásra vonatkozó olyan intézkedés vétetett be, mint azt az interpelláló úr előterjesztette.

Ennek indoklásául az elnök úr azt hozta fel, hogy az utóbbi időben bizonyos áramlás történik a pesti hitközség területéről a szomszédos, főleg a budai területre és így az ott letelepülő volt pesti lakosok adója e hitközségek pénztárába folyik be, minek következtében a pesti hitközség által fenntartott országos intézmények elsorvadásnak vannak kitéve. Tény az, hogy amint azt az interpelláló úr jelezte, ha ez az intézkedés szentesíttetnék, az ezzel érintett hitközségek, köztük a miénk is, életérdekeiben súlyosan veszélyeztetnének és

ha nincs is szándéka kifejezetten az elnök úrnak a hitközségeket egyesíteni, az adójóvedelmek elsorvadása következtében e hitközségek kénytelen-kelletlen mégis rákényszeríttetnének, hogy a pesti hitközséggel egyesüljenek és így a pesti hitközség vezetése alá kerüljenek, amely jó vagy rossz elgondolása szerint, mindenestre

H Y P E R O L ideális száj- és torok-öblögető

az ő akarata érvényesülne, a csatlakozott hitközségek pedig ezentúl csak mint függelékek nagyon eke-mer értékű életet élhetnének.

ami pedig kiszámíthatatlan kárral járna magára a hitéletre. Mi természetesen és mindazok a hitközségek, amelyek hasonló helyzetbe kerülének, mint a budai, *nem nyugodhatunk bele, amínt hogy az eddig is hozzánk jutott hírek szerint nem is fognak belenyugodni* és azért biztosítom az interpelláló urát és társait, hogy a budai izr. hitközség előjárása minden lehető el fog követni arra, hogy ez a szerencsétlenségnek mondható intézkedés törvényerőre ne emelkedjék, mert

ebből sokkal nagyobb kár származnék a zavar és egyenetlenkedés állandósítása következtében, mint amennyi hasznot nyujthatna az erre rá sem szorult pesti izr. hitközségnek.

Meg kell jegyezni, hogy a valóságos országos intézmények, mint a Rabbiszeminárium, Izr. Tanítóképző, Omike, Mikéfé, Patronage, diákjóléti és idegen segélyezési ügyeket *már eddig is tehetségünkhez képest támogat-
tuk*, ami pedig a többi pesti intézményeket illeti, ezek éppen nem országos jellegűek és szükség esetén gondoskodhatik a pesti hitközség arról, hogy a jövedelmek esetleges apadásának megfelelően ezek az intézmények is korlátoztassanak, amint

azt már eddig is a polgári és elemi iskolák egy részének felhagyásával megtette.

Tény az is, hogy tervbe van véve, hogy az irányított összetételű egyetemes gyűlés tagjainak szavazattöbbségével emeltessék törvényerőre ez az intézkedés, de nem hiszem, hogy erre sor kerülne, mert

a hitfelekezeti ügyeket talán mégsem lehet részvénytársaságok ügyrendje szellemében intézni, mert a hitfelekezeti ügyek oly lélekbe vágóak és fontosak, hogy ezeket csakis magas etikai alapon szabad tárgyalni, minden alantas eszköz mellőzésével, mert különben a gyógyyszer sokkal ártalmasabb lenne, mint maga a betegség.

— A budai izr. hitközség mihelyt tudomást szerzett ez ártalmas intézkedésről, azonnal tiltakozó iratot *in létezt* az Orsz. Irodához, melynek következménye az volt, hogy az Orsz. Iroda Elnöke azonnal készen nyilatkozott ezen intézkedéseket újabb

megfontolás és békés tárgyalás tárgyává tenni és reméljük, hogy ez elfogadható eredményre is fog vezetni.

— Az áramlás ténye szintén nem oly természetű, hogy ez jogos okot adhatna a budai hitközség életlehetőségének megvonására, mert tekintve, hogy éppen a ma letárgyalt évi jelentésünk szerint a budai izr. hitközség adózóinak száma *a múlt évihez képest 116-tal apadt*, kétségtelen az áramlás ténye nem zavarhatja meg a pesti hitközség költségvetését és így inkább csak érvnek, de nem ténynek kell elfogadnunk.

Az elnöknek igen nagy tapssal és helyesléssel fogadott beszéde után Szántó Jenő alelnök állott fel szó-lásra:

— Az Országos Irodában viselt állásom kötelez — úgymond —, hogy a kérdéshez hozzászóljak. Az elnöknek az interpellációra adott választ aláírom és osztom, bár *nem látom, hogy a hitközséget veszedelem fenyegeti és nehéz anyagi helyzet elé állítanak*. Az ügynek két része van. Az első az unifikáció kérdése. Amikor ebben a kérdésben egy deputáció látogatott meg és kérdést intézett felől hozzám, azt válaszoltam, hogyha az egyesülés tervével közeledne bárki felém, nem válaszolnék, hanem *a budai zsidóság egyetemére bízom, hogy a választ megadja*.

— A kérdés másik része sokkal nehezebb. A budai hitközség szerencsétlensége, hogy ebben a kérdésben az egész hazai zsidósággal szemben, *ellentétes az érdeke*. A szegedi és győri községkerületi elnökök figyelmeztettek arra, hogy *Pest és Buda zsidósága nem az egész magyar zsidóság*. Egy harmadik kerület elnöke arra kért, *hadj vizsgáljuk, nehogy a béke a pesti és budai zsidóság között felboruljon*. Ezek az urak arra is figyelmeztettek, hogy a vidéki hitközségeknek nagy érdeke, hogy az adózók pénze *oda folyjon be, ahol a zsidóknak ingatlan birtokuk vagy jövedelmet hajtó foglalkozásuk van*. Ujpest, Kőbánya, Szeged, Szombathely, Hatvan, Székesfehérvár mellette vannak az új adóztatási tervnek. Buda számára tehát igen nehéz a helyzet.

Ha harcra kerül a sor és meg kell védeni a budai hitközséget, bármilyen nehézséggel, áldozattal járjon, ha a budai hitközség veszedelembé kerül, meg fogom védeni.

Az alelnököt néhányan megjel-nezték, majd újra Krisztháber dr. elnök szólalt meg és a következőket mondotta:

— *Az alelnök úr fejtegetéseit nem hagyhatom megjegyzés nélkül*. Semmiképen nincs ugyanis eldöntve, hogy olyan fontos kérdésben, mint éppen az unifikáció kérdésében, *megmozgassuk a zsidóság egyetemét*. Erre csak akkor kerülhetne sor, ha különleges érdekek tennék szükségessé, hogy a tagok összessége elé bocsáshuk a kérdést.

Maga ez az intézkedés csak zavart pártoskodást, bajt és sok költséget zúdítana a hitközségre. De különben is az alapszabályokba *ütközik, hogy az alkotmányos fórumok megkerülésével népszavazás alá bocsássunk ilyen kérdéseket*.

Erre ime tehát még *mellékmóndatokban sem engedhetem meg az utalást*. Ami az adóztatás kérdését illeti, remélem és bízom az alelnök urban, hogy meg fog akadályozni *olyan intézkedéseket, amelyek hitközségünket veszélybe döntené*. Remélem, nem fog megtörténni, amint a multban előfordult, hogy *nélkülünk rólunk akormak határozni*. (Nagy helyeslés). Ami a vidéki hitközségek állásfoglalását illeti, szintén nem oszthatom az alelnök úr nézetét, mert *előtte történéthettek egyénienkénti megnyilatkozások, de nem tudhat a hitközségek ilyen értelmű határozatairól*.

— Konstatálom kell — folytatta Krisztháber elnök, hogy

a hozzám érkezett hírek éppen az ellenkezőjéről szólnak.

De egyelőre nincs is szüksége arra, hogy a vidéki hitközségek állásfoglalásáról vitázzunk. Amínt hogy nincs szükség arra, hogy *egymásra lövöldözzünk*. Nagyon helyeseljük, hogy a 66 év előtt hozott statutumokat megreformálják, ennek szükségét régén érezzük, de

bűn volna, ha elhibázott intézkedésekkel a régi statutumoknál is rosszabb helyzetet teremtenének.

Az alelnököt nagy tapssal hosszasan ünnepelték, Gesztes Lajos kijelentette, hogy társai és a maga nevében az interpellációra adott választ hálás köszönete kifejezése mellett tudomásul vette.

Külön föltette még a kérdést Krisztháber dr., hogy iránta bizalommal van-e a közgyűlés?

— *Éljen az elnök!* volt az egyöntetű válasz. A tagok felállottak helyükről és így ünnepelték elnöküket, aki a bizalmi szavazat enunciálása után a közgyűlést berekesztette.

Papok és világiak a neológia nagygyűlésén

Dr. Friedmann József hevesi főrabbi memoranduma
a kultuszminiszterhez

Abból az alkalomból, hogy az Országos Iroda új alkotmánytervezetet készített és annak tárgyalására országos gyűlésre hívja a kongresszusi alapon álló hitközségeket, dr. *Friedmann* József hevesi főrabbi a vallás- és közoktatásügyi miniszterhez memorandummal járult, melyben a papok és világiak egyenlő jogú részvételét kéri a nagygyűlésen és azt kívánja, hogy az Országos Iroda tervezetének félretételével maga az országos gyűlés dolgozza ki az új statutumot.

Az érdekesen megindokolt memorandum így érvel álláspontja mellett:

„A magyar zsidóság mint vallásfelekezet nyerte el az emancipációt és a recepciót. Ebből kifolyólag azon kötelezettség hárult a congr. zsidóságra, hogy mint vallás, mint felekezet alkossa meg szervezetét. Minden más felekezethnél természetes és magától értetődő dolog, hogy mint felekezeti szervezet, a vallás örét és szolgáját: a papot a felekezeti szervezetben az őt megillető pozícióba helyezik, hogy a pap legyen a vallás szervezetének irányítója és tanítója, képviselője és reprezentánsa, mert kizárólag ezen jogok birtokában tudja a pap felelősségteljes és súlyos kötelezettségeit hitével és híveivel szemben vállalni és teljesíteni. Csak nálunk történt ez, sajnos, másként. Már az 1869-ik évben báró Eötvös József áldott emlékü kultuszminiszterünk által egybehívott kongresszuson, amelynek eredménye és alkotása a jelenleg is ér-

vényben lévő congr. statutum, felülkerekedtek a világiak, akik az akkori „felvilágosodás” korszakában a „haladás” eszméit akarták a felekezeti szervezetben érvényesíteni és fantasztikus rémeket láttak és csak a hierarchia rémuralmáról beszéltek, ha a kongresszus hithű képviselői követelték, hogy ruházzák fel a rabbikat azon jogokkal és hatáskörrel, amelyek őket a hitélet keretén belül megilletik.

Az 1869-ben megtartott kongresszuson tehát teljesen felülkerekedtek a világiak, a szabadgondolkodók, többségükkel legázolták a hithű elemeket és előidéztek a szakadást a magyar zsidóságban, a congr. statutumok mellett kitaró congr. zsidóságban pedig megfosztották a rabbist hivatalának és hivatásának méltóságától és jogkörétől. Azonban hála a Gondviselésnek szeretett hazánk egész alkotmánytervezete az istenfélelem és a vallásos szellem tiszteletén épült fel és így idők folyamán sokat javították a rabbik jogi helyzetén azon vallás- és közoktatásügyi miniszteri rendeletek, amelyek a recepció után megjelentek, és különösen azok, amelyek a rabbi fejeelmi hatóságául az illetékes törvényhatóság közigazgatási bizottságát elsőfokon és a magy. kir. vallás- és közoktatásügyi minisztériumot másodfokon állapítják meg. Ezen rendeletek körülbástyázzák a rabbi közjogi helyzetét és részben függetlenítették a „felekezeti” fórumoktól és ezzel állá-

suk megszilárdult és ennek következtében intenzívebb tevékenységet fejthettek ki a hitélet terén.

Nem ismerem a kidolgozott új reformalkotmány-tervezetet, azonban azok után ítélve, ami mégis kiszivárgott a bizalmasan kezelt szervezeti szabályokból, úgy azt látjuk, hogy ez nem más, mint a szabadgondolkodók és a világiak újabb térhódítási vágyainak kielégítése a hitélet terén. A hit szempontjából veszedelmes kautélák foglaltatnak benne, úgy hogy már a rabbi szentbeszéde is a világiak által felállított szabályok között mozoghat.

De teljesen szokatlan és minden alkotmányos gondolkodással ellenkezik az, ami jelenleg ezen probléma körül történik. Az Országos Iroda jelenlegi elnöksége kidolgozat egy új szervezeti szabályzat-tervezetet és azután mikor ez már megvan, kéri az országos értekezlet egybehívására az engedélyt, holott minden alkotmányos és parlamentáris felfogás szerint az egybehívandó országos értekezlet van hivatva az általa kiküldendő bizottságok útján a tervezetet kidolgoztatni és a plénum elé terjeszteni. De lehetetlen az, hogy egy már elkészített javaslat elfogadására történjék az országos gyűlés egybehívása.

A kifejtettek alapján állíthatom, hogy a problémák fennállnak és elérkezett az ideje annak, hogy megoldás történjék. Javaslatom ugyanis az, hogy az egybehívandó országos gyűlés tagjai felerészben papok és felerészben világiak legyenek és ez az országos értekezlet, amelyben egyforma joggal vesznek részt az egyháziak a világiakkal, legyen hivatva az új szervezeti statutumokat kidolgozni, függetlenül azon tervezettől, amelyet az Országos Iroda jelenlegi vezetősége kidolgozott.

של פסח - CUKOR

az orthodox hechsere reflektáló hithű hazai zsidóság részére ezévből is Központi Irodánk irányítása mellett készült.
Ezt a felragasztott 1934. évi dátummal jelzett vígnették tanusítják.

A cukor gyártása ezévből is a SELYPI CUKORGYÁR R. T.-nál (Budapest, V., Zrinyi-utca 14.) történt, SILBERSTEIN DÁVID váci főrabbi vallási főfelügyele alatt.

Központi Bizottságunk rabbikollégiumának vallási döntése szerint, az orthodox hívek csak olyan kereskedőknél szerzethetik be Sel Peszach-cukor szükségletüket, akik üzletükben kizárólag ezen központi felügyelet alatt készült cukrot árusítanak, nehogy az esetleges elcserélésből, vagy összekeveredésből vallási tilalomszegések keletkezessenek

Budapest, 1934. évi február havában.

A magyarországi autonóm orthodox izraelita hitfelekeze
Központi Irodája (VI., Eötvös-u. 19.)

ZSIDÓ VILÁGKRONIKA

Ausztriából

megnyugtatóbb hírek érkeznek hozzánk. Dollfuss kancellár kijelentette, hogy az osztrák polgárok egyenjogúságát fajra vagy vallásra való tekintet nélkül meg fogja védelmezni. A kormány nem tervezi egyes rétegek ellen megkülönböztető rendszabályokat. Hasonló értelemben nyilatkozott Fey alkancellár is. A kormány, mondta, nem áll kapcsolatban oly csoportokkal, melyek speciális zsidóellenes törvényhozást sürgetnek.

Annál nagyobb szükség volt ezekre a megnyugtató nyilatkozatokra, mert Ausztriában egyre hangosabbá válik az a jelszó, hogy az országot „német és keresztény” alapon kell újjászervezni, ahol is a „keresztény” jelző természetesen a zsidók kirekesztését jelenti. Ez a felfogás hivatalosan nem vált uralkodóvá. A Heimwehr-en belül mutatkoznak ugyan bizonyos antiszemita törekvések, de ezekkel szemben el kell fogadnunk ugyancsak Fey alkancellárnak, a Heimwehr egyik vezérének, azt a nyilatkozatot, mely szerint a Heimwehr-nek minden hazafias elem tagja lehet, elvben tehát a zsidók is. (Ez az elv a gyakorlatban persze nem érvényesül.) A legpontosabban talán Steidle Heimwehr-vezérnek egy régebbi nyilatkozata fejezi ki a Heimwehr álláspontját a zsidók kérdésében: a régi, meggyökeresedett, hazafias zsidó elem kirekesztésére nem gondol az osztrák állam, de a hazafias zsidóságnak kötelessége elválasztó vonalat húzni maga és a „bevándorolt, bomlasztó” keleti zsidó elem között.

Az óvodák is...

A németországi zsidóellenes törvényhozásban újabban az a tendencia mutatkozik, hogy az egyes foglalkozásokon belül a zsidók tevékenységét szorosan elhatárolják az „árja” elemtől. A cél: hogy zsidó orvos zsidó betegeket gyógyítson, zsidó ügyvéd zsidók póreit vigye stb. Mosi a hamburgi ifjúsági hivatal rendelte el, hogy a zsidó kisedővönök és óvodatulajdonosok csak zsidó gyermekeket nevelhetnek, a zsidó vezetés alatt álló óvodákat a keresztény gyermekeknek ez év március 31-éig el kell hagyniok.

A „szellemi gettó” felállítására folyik az orvosi munka terén is.

A betegbiztosítás bizonyos ágában még pedig az ún. „középosztálybeli

betegpénztárak” esetében az a gyakorlat, hogy a szabadorvosválasztás rendszere érvényben marad, de a zsidó orvosok bemutatott számláit csak az esetben honorálják, ha a kezelt páciens zsidó. Különbösen csak az árjaparagrafus korlátján belül eső zsidó orvosok (frontharcosok) állhatnak a betegbiztosítás szolgálatában.

Emelkedés Palesztinában:

Az elmúlt év folyamán 5,500.000 font zsidó tőke került befektetésre, szemben az 1932-ben befektetett 3,250.000 fonttal; az elmúlt évben Palesztina területén 133 gyár alakult, s most épülőben van további 50.

Sülyedés Lengyelországban:

A folyó évre 27.000-rel kevesebb kiskereskedő váltotta ki iparendéjét, mint tavaly. A csökkenés 10%.

Fizetésük nincs, de nyugdíjárulékokat fizetniük kell a zsidó kórház orvosainak

Az öregségi biztosításról hozott törvény a Pesti Izr. Hitközséget is kötelezte, hogy kórházi orvosai részére nyugdíjintézményt létesítsen. Az intézet megalapítása nem volt könnyű, mert ki kellett mutatni az intézet matematikai megalapozottságát. Matematikai alapon kellett a nyugdíjárulékok kulcsát is meghatározni. Ez felette nehéz volt, mert minden számítás abból indul ki, mennyi fizetést élvez a biztosítandó. A zsidó kórház orvosainak azonban nincs fizetése, sőt az orvosok számára megállapított ötven pengős havi járandóságot is a fizetésnélküli főorvosoknak kell a maguk zsebéből előteremteni. Ennek ellenére megalakult a nyugdíjintézet. Becslés alapján állapították meg a járulékokat, összegszerűen tüntették föl az orvosoknak a betegetől kapott honoráriumát.

Ez a módszer igen nagy visszatérésre talált, az orvosok ellenállása azonban hiábavaló volt, a hitközség megcsinálta az intézetet. Alig három évet működik az intézet, persze nyugdíjat egyetlen orvos sem kap, már alapszabálymódosításokat határoztak el, nem az orvostagok, hanem a hit-

Zsidóvitát folytatott a kormánypárt és az ellenzék a lengyel parlamentben. Miedzinski, a kormánypárt szónoka, a kisebbségi kérdés nehézségeivel foglalkozott és megjegyezte, hogy a 3,000.000 zsidó sok az országnak. A kormány mégsem hajlik a nemzeti demokraták antiszemita jelszavaira; viszont hozzájárulna a zsidók kérdésnek általános európai keretben való megoldásához.

Münzberg orthodox zsidó képviselő beszéde után, ki a zsidók fokozott közteherviselésére mutatott rá, Rybarski egyetemi tanár, a nemzeti demokrata párt szónoka fejtette ki a lengyel antiszemita álláspontját. Szerinte Lengyelországnak nincs helye 3,300.000 zsidó számára — s ezt a kérdést nem nemzetközi, hanem lengyel terv alapján kell rendezni. Rybarski azt próbálta bizonyítani ezután, hogy mennyire el van zsidósodva a lengyel gazdasági élet. A kormánypárt vezetője viszont kimutatta, hogy Rybarski adatai nem megbízhatók, s hogy egész érvelése ennél fogva alaptalan.

község. Az orvosok átnézték az új rendelkezéseket, szomorúan megállapították, hogy újabb jogcsorbitások vannak benne. Megszokták már, hogy lehetetlenek a hitközséggel szemben, nem ellenkeztek tehát, hanem a módosításokat elküldték a Magyar Országos Orvos Szövetségnek. A szövetség új elnöke, Verebely Tibor egyetemi tanár áttanulmányozta a tervezetet és azután elrendelte, hogy a Zsidó Kórház orvosi ügyei fölül teljes részletességgel tájékoztassák, mert lehetetlennek tartja, hogy fizetésben nem részesülő orvosokkal tartsanak fenn kórházat és ezeket a kiszolgáltatott embereket bármilyen anyagi kötelezettséggel sújtsanak.

Az erélyességéről ismert professzor érdeklődése a zsidó kórház orvosi karában igen nagy feltűnést keltett. Most már kétségtelennek tartják, hogy az utóbbi években tanúsított orvospolitikát meg kell szüntetnie a hitközség vezetőségének. Remélik, hogy ezután már legalább annyi anyagiakban is kifejezett elismerésben lesz részük, mint van az ápolószemélyzetnek vagy a gondnoki iroda irnokainak.

Dr. Adler Illés

— Halála tizedik évfordulóján —

Szava, az ő édes, csengő, bársonyos szava rév elhangzott és mégis — ott cseng szívéinkben még mindig, mint távoli zeneszó tavaszi hajnalon, melyről tudjuk már, mikor hallottuk és hol s amely elandalít, álomba ringat és forró emlékeket csókol a lelkünkbe. Keze, az ő simogató, puha, meleg keze rég lehanyaglott és mégis — érezzük a melegét még mindig, mint anyánk könnyét az arcunkon, forrósága át-meg átjár bennünket és a szívünk be-léremeg. Tolla, az ő aranytolla rég kihullt kezéből és mégis — írásai még mindig frissek, úgy árad belőlük az élet, mint leszakított mezei virágból megcsap bennünket a friss, bódító földszag. Ugy szikrázik belőlük a láng, a tűz, mintha tegnap íródtak volna, mintha írójuk ércszavának visszhangja még ott reszketne a levegőben. Alakja, az ő fejedelmi, délceg, magyaros alakja rég eltűnt körünk-ből és mégis — úgy érezzük néha, mintha mosolygó tekintetével megsímogatna bennünket; úgy tűnik fel nekünk egy futó pillanatra, mintha ott állna még mindig helyén a templomban, papi díszben, kápráztatón, mintha ott ülne hatalmas könyvtárszobájában, a munka lázában . . . , pedig régen, tiz éve — már, hogy künn pihen a csendes temetőfokertben, néma hantok alatt.

Amint az örökkévalóság birodalmába tovatűnt alakját magam elé akarom idézni, úgy látom, hogy hatalmas, varázsos egyéniségében három erő forrott egybe: a mártíré, a prófétaé és a költőé.

Adler illésben volt valami a mártírból, hiszen ereiben a mártírhálált szenvedett petrovaszelói tudós pap vére folyt. A mártírok nagy és szent rajongása volt jelleme egyik fővonása. Rajongott hitéért, a szülői ház légkörében edzett papi hivatásáért, rajongott a szent tanért, a zsidó irodalomért, rajongott híveiért, magyar hazájáért és zengő, csodás magyar nyelvéért. Olyan volt ő — a Szirách könyve Simon főpapot jellemző szavaival —, mint áldozatok illatos, lángoló tüze. Lelke láng volt, népe ol-tártüznének lobogó lángolása, élete csupa áldozat volt: áldozat másokért és csupa tűz: tűz a lényében, tűz a szavaiban, tűz a tetteiben és tűz az írásaiban. De élete is mártírium volt. Tovaszállt az örök lángban oly hamar elemészett lelke, mint tűnő álom, el-távozott körünk-ből élte virágjában,

mint égi csillagok hullanak el szik-rázva, fénycsövát vonva maguk után ősi estéken.

De volt benne valami a prófétából is, a rabbi vérbeli elődjéből. A próféta felelősségérzete és a szívében érzett elhivatottság és küldetés tudata volt jelleme másik fővonása. Megvolt benne az a nagy, nagy szeretet köz-sége iránt, amellyel csak a próféták tudták szeretni száz bűnnel bűnözött, de ezer büntetéssel bűnhődött tra-gikus-szent népüket. A próféta, ha feddi, dorgálja, szava vesszejével érinti is népét, a vesszőcsapások neki fájnak legjobban és még sem hagyhat fel küldetésével, neki javítania kell népét, viselnie kell hivatását, mint a Nessus ingét, melyet nem lehet levet-nie, ha éget is, ha fáj is, „mert olyan volt szívemben az Isten szava, mint égető tűz, csontjaimba zárva, bele-fáradtam, de nem tudtam elfojtani.” (Jer. XX. 9.)

Ezzel a szív mélyéből kisarjadzó érzéssel nevelte, ezzel a szent szerelemmel szerette ő is a félegyházi, óbudai, majd budapesti gyülekezeté-nek lelkére bízott híveit. Alig volt híve, ki ne fordult volna meg a csön-des paplakban kérésével, panaszával, szíve fájdmával, tanácsra szomjuzó kétségeivel, de olyan híve is alig volt, kinek ne jutott volna az ő fájdmát gyógyító mosolyából, kétségeket el-csillító szeretetéből, az ő vigasztos sza-vából, gondot enyhítő simogatásából. Szava olyan volt, mint a régi talmudi bölcsé, kinek forró lehelletétől ájtultan zuhantak le a csügdéged madarai.

Ezüstös hajú öregek és napsugaras fiatalok, férfiak és asszonyok, akik mellett ő állott öröm-pillanataikban, vagy gyászóráikban, akikkel ő állott

fekete koporsó mellett, vagy rózsás baldachin alatt, rajongó szeretettel ejtik ki a nevét és könnyes szemmel áldják őt haló porában is.

És utoljára, de nem utolsó sorban, volt benne valami a költőből. Költői véna, lángelme, csodás képzelet volt jelleme harmadik fővonása. Adler illés született költői tehetség volt, — „vates” ahogy an a római nevezte költőjét. Mert az igazi költő, népe lelki-ismeretének felviharzó zúgása, lelke „egekbe lát, egeket lát”. Volt abban valami költőien szép és megkapóan felemelő, hogy a vasszorgalmú fiatal pap írószobájába elvonulva, csöndes óráiban betéve tanulja meg Petőfi összes költeményeit, Arany János, Tompa, Lévy, Szász Károly művei-nek nagy részét.

Hatalmas lángelméje nagy tudás-sal párosult. Tudásának tárházába gyűjtögette hagyományos irodalmunk csodás kincseit és a nyugati irodalmak drágagyöngyeit egyaránt. És kincs-tárának káprázttató készletét mind elénkbe szórta, fejedelmekhez illő pazarsággal.

Igy látom én öt gyermekéveim emlékein át, így merül fel bennem az ő képe, mint tenger habjaiból a mesés mult, tiz év távolságából is. Tiz esz-tendővel ezelőtt . . . a gyászolók szá-zainak könnyfátyolozta szeme előtt akkor úgy tűnt fel, hogy a Halál jött el érte és téli hajnalon, szélviharban magával ragadta őt fiatalon az enyé-szetbe. Ma már az eszmévé finomult emlékezés fátyolán át látjuk, hogy azon a zimankós téli hajnalon nem a Halál jár itt, hanem egy tüzes sze-kér jött el érte, mert

Az Ur Illésként elviszi mind,

Kiket nagyon sujt és szeret,

Tüzes, ovors sziveket ad nekik:

Ezek a tüzes szekerek.

És Illés szekere szélviharban elvág-tatott vele, a halhatatlanságba.

Scheiber Sándor.

פסח

Husvéti árut

az ismert kiváló minőségben, az idén is gyártunk.

A felügyeletet az egri főrabbi, főtisztelendő

Schreiber Simon ur
gyakorolja.

A husvéti áru gyártásának rituális felügyelete még sokkal szigorubb, mint az egész éven át gyártott áru amugy is nagyon szigorú felügyelete. E szigorú rituális felügyelet teljes erejű biztosíték arra, hogy az áru és így különösképen a husvéti áru megbízhatóságához soha kétség nem férhet.

A husvéti árut

tehát a legvallásosabb emberek is a legteljesebb bizalommal fogyaszthatják.

FRANCK HENRIK FIAI R.-T.

Budapest, 113, postaliók 5.

Telefon: 68-8-45.

TAGADJÁK, DE IGAZ,

hogy a főváros területén levő hitközségek egyesülésére bizonyos oldalról nemcsak célzás történt, hanem ígérgetések is estek. Nagyon ügyes taktika érvényesül. Nem az előjáróságokkal és képviselőtestületekkel akarják az unifikációt elhatározni, hanem ők, a más területeken a demokrácia hajlíthatatlan követői, plebiscitumra gondolnak. Népszavazást, az összesség önrendelkezési jogának megnyilatkozási lehetőségét hajtogatják, mert a vezetőkől sorban kosarat kaptak. A népszavazás sikere érdekében sorra megkörnyékezik azokat a vezetőférfiakat, akikről felteszik, hogy népszerűek a tömegek előtt, jó szónokok és hatással tudnak lenni az egyszerű emberekre. Az egyesítés szempontjából számbajöhető legnagyobb hitközségnél két férfit nyertek meg céljuknak. Az egyik világi, a másik egyházi ember. Az első már kapott egy olyan stallumot, amelyet soha nem is akart a maga részére megkapni, de még többet ígérték neki, ha diadalra viszi az egyakarat szándékát. A másíknak, aki „vezető” pozícióban van, beígérték az inneső hitközség hasonló méltóságát, bár az igen illusztris férfiival van betöltve.

Gondolatban talán pallósíjogot is szeretne az egyakarat, hogy több stallum fellett rendelkezessék messzemenő vágyai kielégítésére. Vannak egyházak, ahol nagy méltóságok mellé „cum iure successione” kineveznek életükben utódot, talán ilyen hatalomtól sem idegenkednének, bár ez a zsidóságban eddig ismeretlen volt. Sőt nem szokásos előre spekulálni a más állására sem, annál kevésbé, mert a szóban levő előkelőség dísz, ragyogást, jelentőséget ad kiválóságával, talentumával és népszerűségével pozíciójának, amely nem lett nagyobb, hogy címzésében különb a grádusa eddig használatos volt megjelöléseknél. Az ilyen ígérgetések, spekulációk igen destruálók és árnyékot vetnek nem az elítélre, hanem az utélkezőre.

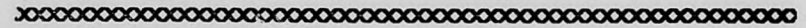
Tagadják, de igaz,

hogy egyik párisi lap híradása szerint dr. Rosensteint, a berlini zsidó kórház igazgató-főorvosát a napokban érdekes meglepetés érte. A berlini zsidó kórházat telefonon értesítették, hogy Hitler közvetlen környezetének egyik tagját, aki egyben az egyik S. A. rohamosztagnak is parancsnoka, a kórházba szállították, hogy ott dr. Rosenstein tanár megoperálja. Bár a professzor bejelentette, hogy úgy ő, mint a kórház egész személyzete zsidó szellemtől van átitatva és előre tiltakozik a gyanusítás ellen, mintha szándékosan akarna szeggyent hozni Hitler legközelebbi kör-

nyezetére, azok mégis ragaszkodtak az operációhoz. A válasz így szólt: „Jelen esetben nem törődünk semmivel, a műtét kezdődhetik.” Dr. Rosenstein tanár mit tehett egyebet: kénytelen volt szeggyent hozni az árja programra és — kitűnő sikerrel végrehajtotta a horogkeresztes vezéren a szükségessé vált műtétet.

Tagadják, de igaz

hogy az Országos Iroda jelenlegi elnökének megválasztása alkalmából fölmerült aggodalom, hogy ez a méltóság összeférhetetlen a pesti izraelita hitközség elnöki állásával. Maga az érdekelt akkoriban kijelentette, ha az összeférhetetlenség kiderülne, — lemond. Sajnos arról nem nyilatkozott, hogy miről köszön le. Most,

Meghatott csendben folyik a Kohner műgyűjtemény árverése

Nem... nem... nem... nem lehet erről az akcióról rideg, tárgyilagos, szokászerű beszámoló írni. Nem arról van itt szó, hogy valaki tönkrement és a hitelezők most likvidálják a vagyonát, hogy pénzükhöz jussanak. Ez nem az árverés, melyet tucat-szám bonyolítanak le üzletszerű ridegséggel az Ernst-múzeum termeiben. Itt Mucius Scaevalára kell gondolnunk, aki úgy bizonyított, hogy élő karját odartotta a lobogó láng fölé és arcizmának rándulása nélkül tárta, hogy az eleven hús sísteregve égjen szénné. Kohner Adolf báró egy hatalmas koncepciójú munkában a szépség, a jótékonyság rajongó szeretetében eltöltött élet alkonyán jutott oda, hogy a világ gazdasági katasztrófája az ő egyéni katasztrófájává vált és ő, aki csak egy utat ismert mindig a maga számára: a tisztesség útját, most is ezt választotta, amikor odadobott mindent, de mindent, ami je volt, nehogy bárki is károsodjék azok közül, akik bíztak benne.

Gondolnak-e erre most a barátok, akik eljöttek, hogy egy-egy darabot magukhoz váltsanak a műkincsek közül, melyekben valamikor, mint a ház vendégei gyönyörködtek. Gondolnak-e erre azok, akik nem jöttek el, csak megbízottaitak küldték ide, mert nem akarják megmutatni, hogy még képesek megfizetni a műkincsekért az értékükhöz mérten alacsony, de a mai gazdasági viszonyok között mégis igen tetemes árat. Gondolnak-e arra az árverések sznobjai, akik ott

hogy a hitközségek körében évtizedek óta nem tapasztalt mozgolódás észlelhető, fölmerült az összeférhetetlenség ténye. Ezzel kapcsolatban fogadásokat ajánlottak; hogy nem történik lemondás. Már 1:100 oddsot is ajánlottak és nem akadt, aki egyetlen fillért is kockáztatna akár száz pengő elverése reményében is. Mivel ilyen fogadások nem jöttek létre, elméleti fogadásokat ajánlanak, ha már lemondana, ugyan miről mondana le. Se az 1:10-re ajánlott Irodabeli, se az 1:5-re ajánlott hitközségi lemondásra nem akadt fogadó. Általában semmire nem akarnak fogadni. Azt állítják, hogy a lemondásra való gondolat sem egyéb — mint purrimi vice.

ülnek teácsészével egyik és a katalógussal a másik kezükben, hogy itt tulajdonképpen halotti toron vannak, anit egy élő ember fölött ülnek. Mert biztos, hogy Kohner Adolf báró most ott ül magábaroskadva valahol a lakásában és mialatt itt le-lecsap a kalapács egy-egy kép fölött, úgy búcsúzik ezektől képektől, mint kedves társaitól életének, amikhez emlékek, örömek, küzdelmek elszakíthatatlannak látszó szájai fűzik.

Ott áll előttünk Gerő Ödön a nagytekéntélyű műkritikus, izgatottan és valósággal fizikai fájdalom kínja vonaglik az arcán, amikor 4900 pengőért ülnek le egy *Coyat*. És zúg, morajlik a tömeg, amikor 4800 pengőért cserél gazdát *Dogas* Edgar egy remekműve, vagy 4000 pengőért egy *Courbet*. Nagy számok ezek, de mit adhatnak ezekért valamikor Kohner Adolf báró?

Tödul, ömlik, sűrűsödik a közönség. Francia, angol, olasz, német hangfoszlányok röpködnek. Lázár Béla dr. idegesen futkos egyik teremből a másikká, arca csak akkor válik mosolygóvá, amikor valamelyik ismertebb műgyűjtő lép be az ajtón, ilyenkor kutatva fut végig szeme a székeken, ki lehetne elküldeni azok közül, akik itt ülnek, de nem látszanak vevőnek, hogy helyet csináljanak azok számára, akik fontosak az üzlet szempontjából. Ismert festők néznek szomorúan minden egyes darab után, ők érzik, tudják, méltányolják, mit jelentett ez a gyűjtemény így együtt nemzeti kultúra számára.

HIREK

NAPTÁRO

Szombat, március 3. — Adár 16. (Szidra: Ki sziszó; háftora: Kir. I. k. 18. f. 1—39 v. Vájhí jomim rabbim... szombat kimenele: 6 óra 15 perc) Vasárnap, március 4. Adár 17., hétfő, március 5. — Adár 18., kedd, március 6. Adár 19., szerda, 7. — Adár 20., csütörtök, március 8. — Adár 21., péntek, március 9. — Adár 22. (Szombat beköszöntése: 5 óra 35 perc)

— Adár 7. Országzszerke kegyeletes ünnepekkel adóztak Adar hó 7. napján Mózes tanítónk emlékének. A fővárosban, valamint a vidéken is a délutáni istentisztelet után emelkedett szellemű előadások hangzottak el, amelyek méltatták a Mester világtörténelmi jelentőségű munkásságát és híveik elé tarták a tanulságokat, melyeket Mózes életéből és tanításából kell leszűrnie és követnie a nehéz időkben élő zsidóságnak.

— Sussmann rabbi drásája az orthodox templomban. Csütörtök este, Adar 7-én, Mózes tanítónk születésének és halálának évfordulóján megható módon emlékezett meg az orthodoxia nagy halottairól az orthodox zsidóság. A budapesti Kazinczy ucai orthodox templomban a délutáni istentiszteleten Sussmann Viktor rabbi prédikációjában előbb Mózes tanítónk halálának évfordulójáról emlékezett meg, majd a szokásos módon elénk tárta azoknak a nagy zsidóknak alakjait, akik az elmúlt évben hagytak itt bennünket. A huszonhárom nagy halott között Friedman csortkovi nagyrabbi, Kornitzer krakkói főrabbi, Schapira lublini főrabbi életét és jelentőségét ismertette és hosszasan időzött Chofec Chamjennál, a lengyel orthodoxiának ennél a nagy alakjánál, a híres jesiva-vezetőnél, akinek könyvét mindenütt ismerik a világon, ahol a zsidóság nagyobb tömegekben él és aki 96 éves korában hunyta le örök álmra szeméit. Sussmann rabbi szép gondolatokkal teli beszédét mély meghatottsággal hallgatta a hívőknek a templom utolsó helyig megtöltő serege. Utána Preisz Mojse kántor énekelte az *El mole rachamim*-ot, melybe beleszólt a zsidóság elhunyt nagyjainak nevéit.

— Az Izraelita Magyar Irodalmi Társulat febr. 27-én, kedden d. u. 6 órakor a Pesti Izr. Hitközség dísztermében (VII., Sip u. 12. II. em.) felolvasó-ülést tart. Tárgysorozat: 1. Pollák Manó műépítész: Zsidó templomépítés Magyarországon a 19. századtól a mai napig (vetített képekkel). 2. Grünwald Fülöp: A magyar zsidó mult historikusai. 3. Szilas Frida: Versek. Belépődíj nincs. A megkezdett előadás folyamán sem a belépés, sem a távozás nincs megengedve.

— A Budai Izr. Hitközség kulturális társadalmi szakosztálya legközelebbi előadó-estjét febr. 25-én, vasárnap este 6½ órakor rendezi a budai izr. hitközség tanácstermében (III., Zsigmond u. 49.) a következő műsorral: 1. Dr. Horváth Henrik író előadása: „Mit adtak a német zsidók a német kultúrának.” 3. Szilas Frida író: „Költemények.” Belépődíj nincs.

— A Mikéfe jégmegeváltási akciója A Magyar Izr. Kézmű- és Földművelési Egyesület 150 árvaia javára estélyjegy megeváltására hívta fel pártfogóit. Nem nyújt szórakoztatást, mert azt akarja, hogy az egyesülethez juttatott minden fillér a kívánt célt szolgálja. A felhíváson térkép van, mely illusztrálja, hogy a tagok és pártfogók egykori létszáma az elszakított területek által negyedére csökkent A vezetőség ezuton is felkér mindenkit az akció szives támogatására.

— A kecskeméti Izr. Szent Egyelet febr. 22-én tartotta Zájjn Adár ünnepegeit. A Mincha-ima keretében dr. Borsodi József főrabbi méltatta a nap jelentőségét, majd felsorolta az elmúlt év halottait. Az istentisztelet után dr. Aszódi Géza elnöklésével évi rendes közgyűlés volt, melyen az előző évről szóló jelentést és évi zárszámadást tárgyalták és egyhangúlag elfogadták. 8 órakor a hitközség kulturtermében népes chevra szudórt tartottak, ahol a Balog László volt szentgyelti elnök emlékére alapított emlékerseger előtt dr. Borsodi József főrabbi mondott kegyeletes beszédet az elhunyt elnökről, majd a serleghez fűződő eszméket fejtegette. A beszédet Leichter Hermann főkántor szívhez szóló *El mole rachamimja* követte. Nagy figyelemmel hallgatott lelkes beszédet mondott dr. Donáth József hitk. elnök, majd dr. Kenéz Zoltán th. elnök, Goitein Jónás th. alelnök és dr. Auqner Rezső, végül pedig a 83 éves Bleyer Ferenc szólalt fel, ki a régi hitközségi élet alakjairól mondott józsi és szellemes apróságokat.

— Kulturelőadás. A páva-uccai templomkörzet kulturbizottsága március 5-én Páva ucca 39 szám alatti dísztermében este 7 órakor kulturelőadást tart. Előadók: dr. Gyulai Noe Hugo: „A kedveség és kedveségek a zsidó tanításokban” Weinberger Mózes: „A zsidók szociális helyzete a talmudban.”

— Gyászünnepe A Mikéfe Adler Lajos, Beer Henrik, Kaszab Aladár, Krausz Mór, Lichtschein Dezső, Popper Samu, dr. Stein Lipótné, Wolfinger Miksa emlékére, elhalálozásuk évfordulója alkalmából febr. 25-én, vasárnap d. u. 1½ órakor a Tanoncotthon (VII., Damjanich u. 48) házi templomában gyászünnepelet rendez.

— A Baracs Károlyné elnökléte alatt működő Budai Izr. Nőegylet f. hó 21-én tartotta a Gellért Szállóban keddi rendes teadélutánjai keretében első műsoros gyermekdelutánját, melynek jóvedelmét szeretetothonai javára fordítja. A műsorban a népszerű Lakner bácsi és társulata működött közre. A délutánnak minden várakozást felülmúló sikere a rendezőség s különösen Gárdonyi Henriké, a társadalmi bizottság elnöke fíradhatatlan buzgalmanak köszönhető.

A kiünn

Hoffmann-féle

orth. vendéglőben

változatos finom menü mérsekelt árban

husvétii szállításra is

Lakodalmakal vállal elsörendü kivitelben

Elsörendü fajberek

Budapest VI., Révay u. 4/B.

Telefon: 23—8—43.

— Kohn Dávid halála. Súlyos csapás érte a konzervatív zsidóságot. Nekünk, magyar zsidóknak különösen érzékeny vesztéségünk Kohn Dávidnak, az Agudas Jiszroel nagyváradi vezérének elmulása, mert magyar földön született és ide sóvárgott vissza a lelke holtá napjág. Febr. 25-én hunyt el, mire az Aguda rögtön gyászgyűlésre ült össze, amelyen Freund Lajos méltatta megindultan az elhunyt érdemeit. Lichtmann Jenő elnök javaslatára elhatározták, hogy az Aguda tagjai naponként az elhunyt lakásán és esténként az Otthonban felváltva tanulnak a gyász első 30 napja alatt. Azonkívül a musnát kiosztják a tagok között és a 30 nap végén szijum-ot tartanak. Az Aguda helyiségének a falában emléktáblát helyeznek el Kohn Dávid érdemeinek megjelölésével, nevére 5.000 leles alapítványt létesítenek és a Szentföldön Kohn Dávid nevét viselő gyarmatot alapítanak. A halalozás estéjén a nagyváradi Chevra Kadisa is összeült. Leiner László elnök méltatta érdemeit, főleg az új kórház alapítása körül. Este a nagyváradi Orth. Izr. Hitközség tartott gyászközgyűlést, melyen Krausz Sándor alelnök változó megindultan a vesztéséget, majd Ullmann I. hitk. elnök indítványára 20.000 leles alapítványt létesítettek nevére, Neumann Lipót javaslatára pedig emléktáblát helyeztek el működése megörökítéséül a tanácsterem falába. Másnap, pénteken délelött kezdődött a temetés beláthatatlan nagy közönség jelenlétében. Fuchs Benjamin főrabbi mélyen szántó, megrendítő erejű gyászbeszédben méltatta Kohn Dávid kiemelkedő tulajdonságait és példált állította őt oda a mai és az elkövetkezendő nemzedékeknek. Pollák Mór egyleti rabbi bucsizótt el még tőle a Sász Chevra és Aguda nevében. A hívek vállukon vitték a koporsót a velenek régi temetőbe.

— A Józsefvárosi Izr. Nőegylet febr. 25-én, vasárnap délután 5 órakor a Bristol Szálló (IV., Mária Valéria u. 4.) termében divatrevüvel összekötött teadélután rendez. A bevételt a létesítendő Szeretet Otthon javára fordítjuk.

— Egy zsidó hírlapíró halálára. Hatvan éves korában hirtelen meghalt az elmúlt héten Vajda József, a magyar hírlapírói kar egyik büszkesége. Előkelő szabadkai zsidó patricius családnak volt gyermeke. Szülővárosában, a büszke bácskai urak legegyszerűbb társaságához tartozott. Mindenki szerette, mert egyenes, jellemes, áldozatkész, minden jó ügyért sikraszálló ember volt. Lángoló hazafiasság fűtötte, vezető tagja volt a szabadkai függetlenségi pártnak, a háboru alatt bevonult katonának és többé nem tért vissza patriájába, mert nem tudott belenyugodni, hogy az már nem magyar föld. Vasárnap temették. Vég-tisztességén ott volt a magyar társadalom több előkelősége, az itt élő szabadkaiak nagy csoportja felekezeti különbözőség nélkül. A kiváló ember érdemeit, a hazafi példaadó magatartását Schwarcz Benjamin körzeti rabbi fenkölt, nemes szép beszédben méltatta. Szónoklata hallgatóságát elragadta és mélységesen megindította.

— A VIII—IX. ker. Izr. Nőegylet március 6-án, kedden délután 6 órakor tartja rendes havi választmányi ülését a Páva u. 39. sz. alatti helyiségében. Ezúton is kéri a tagok minél nagyobb számában való megjelenését az elnökség.

— **Hága tanácsigazgatója** — zsidó. Hága polgársága, a legfőbb városi hivatalba, a tanácsigazgatói (polgármesteri) székbe dr. J. J. Boassant, a kiváló filozófus és jogtudós, a város eddigi népjóléti tanácsnokát választotta. Vele első ízben kerül Hollandiába ilyen előkelő pozícióba zsidó.

— **Az „Áhívás Réim” Országos Felebaráti Szeretet Egylet** febr. hó 21-én este tartotta a felebaráti együttérzés ápolására a Rombachi uccai Stern-féle vendéglőben Mózes tanító születésének és halálának egyfordulója alkalmából társas vacsorával egybekötött alapítási emlékkünnepélyt. Az összejevetlen nagy számban jelentek meg, így Nagy Andor tőzsdetanácsos, a Pesti Izr. Hitközség pénzügyi előjárója, dr. Rosenak Miksa magy. kir. egészségügyi főtanácsos, kórházi igazgató főorvos, előljáró, Porgecs József, a Pesti Chevra Kadisa elnökhelyettese, dr. Fischer Benjámín főrabbi, az egyesület egyházi elnöke, dr. Grossmann Zsigmond rabbi, továbbá síogárdi Zöld Márton tábornok, Klein Miksa, Molnár Gyula előljáróhelyettesek, Dukesz D. Arnold, Dinner A. Emil, dr. Majtényi Nándor, Munk Gábor és Weiss Henrik templomelőjárók, továbbá a társadalmi élet kitünőségei közül igen számosan, a hölgyek sorából dr. Grossmann Zsigmondné, Dukesz D. Arnoldné, Hegedűs Ernőné, Meisel Lipótné, Weiss Györgyné, Breiner Sándorné stb. A vacsora keretében dr. Majtényi Nándor elnök üdvözölte a nagy számban megjelenteket. Dr. Fischer Benjámín főrabbi, egyházi elnök, méltatta Adar hó 7-ének jelentőségét és fejtette ki azokat az erkölcsi motívumokat, amelyek Mózes tanítónk tanításából kisugároznak és oktanak a felebaráti szeretet gyakorlására és az egyesület hivatását hozta összhangzásba a nap jelentőségével. Dr. Grossmann Zsigmond rabbi, az emberi kor estéjén beálló betegségek és szenvedések enyhítő jótékony munkásságára hívta fel igen nagy tetszés mellett a jelenlevők figyelmét. Nagy Andor előljáró gazdag életpasztyalatokból merített frappans példákából a derű arany sugallatától áthatva tett tanúságot az egyesület nemes céljai mellett. Bornstein Hermann, az új főkotort kitünően betanított énekkarának közreműködésével egyházi énekeket adott elő.

— **Az Országos Izr. Iroda elnöke Kecskeházi Stern Samu** udv. tanácsos, a Pesti Izr. Hitközség és az Országos Iroda elnöke a jövő hónapban meg fogja látogatni a kecskeméti izr. hitközséget és ott kultureloádást tart a Kereskedői Casino nagytermében. Ugyanekkor Kecskeházi Stern Samu, a szegedi izr. hitközség elnöke is.

— **A VAC. atlétikai versenyei.** Vasárnap, február 25-én tartotta meg a Vívó és Atlétikai Club sikeres mezei futóversenyét, amelyen 40 futó vett részt. Az ifjúságiak futása 2 kilométeres távolságú, a senioroké 4 kilométeres távolságú volt. Utóbbin I. helyen Auspitz István végzett (12 perc), II. Krámer László, III. Gerő, IV. Nagy, V. Zöldi, VI. Ketter. — Vasárnap március 4-én délután 3 órakor tartja a VAC. női atlétikai toborzóversenyét a Szent Domonkos uccai izr. gimnázium tornacsarnokában, súlylökő, távolgörgő, magasugró számokkal. A toborzó versenyen azok, akik még nyilvános versenyen nem indultak, résztvehetnek. Jelentkezni a helyszínen is lehet.

Két új zsidó költő

Istenhit és hazaszeretet: ez a két érzés szövi át cserkuti Engel Györgyné Lázár Franciska, a mélyen érző, elhivatott poétanő most megjelent verseskötetének minden sorát. „Csak vágyom az álomházába . . .” mondja a kötete címében a finomlelkű szerző és az álomháza, ahová vágyik: a szülőföld, a távol Zala, a hazai rét, a vizek, a nyárfa, a vizivirágokkal telehintett zombékos part, felhők usznak a Dunántúl fölött, akácillattól terhes a levegő, lelki szemei előtt feltornyosulnak a Kárpátok bérci, fáj, nagyon fáj, hogy ezeken a bércen nem magyar zászlót lenget a szél. Nem az imádott ország színeit, ahová megalázva, vándorbottal jöttek be a szerző ösei, akiket sárga folttal bélyegeztek meg az ősi hitért és akiknek késői unokája már nem ismer mást, csak a magyar szó zengését, a lelke csak magyarul tud érezni, a szíve csak magyarul dobogni. Az istenhit és hazaszeretet hangjai mellett igen szép szavakkal emel oltart természetimádatának Lázár Franciska, aki megható emberséges gesztussal könyve egész jövedelmét a Zsófia gyermekszanatóriumnak ajánlja fel.

Szegeő István verseiből a ma küszködő, kínlódó, reménytelenül vergődő fiatalságának segélykiáltása ordít a füllünkbe. Az éhség, munkanélküliség, kenyeréltelenség; korunk minden izzó megoldhatatlansága élettelenesen csendül ki az egyébként szerény, halk verssorokból. Halk, finom, fájdalmas ez a hang, kerüli a nagy szavakat, igyekszik belemerülni a hétköznapi szürkeségébe és mégis minden sorából ragyogóan emelkedik ki a költő.

— **New-Jersey állam főügyvése** — orthodox zsidó. New-Jersey állam kormányzója David T. Willentz vallásos orthodox zsidó ügyvédet, az Agudasz Jisroel egyik kiválóságát állam főügyvéské nevezte ki.

— **A Magyar Országos Központi Takarékpénztár** e hónap 27-én tartotta meg dr. Metzler Jenő elnökelete alatt LXII. évi rendes közgyűlését, mely elfogadta az igazgatóság összes javaslatait és elhatározta, hogy a kimutatott 722.439 pengő nyereségből az osztalékszelvevények négy február 28-tól történő beváltására épügy, mint az előző évben, darabonként egy pengő, vagyis 200.000 pengő fordítassék, a külön tartalékba 100.000 pengő helyeztessék és 400.635 pengő nyereségmaradványul az 1934. év számlájára átvezetessék. A megjelölt választások folyamán az igazgatóságba mint új tag dr. Hans Dietler választották meg. A közgyűlés és igazgatóságának, a vezérigazgatónak és a hivatalnokai karnak tevékenységükért elismerését és köszönetét fejezte ki.

— **Szeretet és igazság.** A budapesti Józsefvárosi Imaház templomában mult szerdán méltó feltűnést keltett beszédében emlékezett meg dr. Liebermann Manó, a templom tudós papja Mózes születéséről és haláláról. Cheszed vöemesz, szeretet és igazság a tulajdonképeni tartalma Mózes tanításának. A zsidóság érdekében kifejtett korszkos munkájának jutalmául azt kérte Istentől, hogy a Gondviselés, a sechina állandóan örkédj Izráel fölött. De csak Izráel fölött: nem egyes emberek hiúságát, hatalomvágyát táplálja ez az isteni örködés, hanem az egyetemes emberiség jóvoltát. A vezetőknek kell szolgálniok a népeket és a bizalom ne ragadja el a vagyonánál vagy egyéb körülményeknél fogva éltre került vezért soha erőszakra, zsarnokságra, elnyomásra, vagy az ellenvélemény elnémítására. Ne az ember mutassa az utat, ne az egyén szabjon önkényesen irányt, hanem maga az isteni Gondviselés. „Mutass nekünk utat” — fohászodott már Mózes is Istenhez, mi is ezt a csodátevőt, ezt az útmutatót várjuk a Gondviseléstől és a vezérék a Gondviselés hűségesei szolgálói és végrehajtói legyenek. — A mély tudással gazdagon felkészített drását a hallgatóság lelkes elismerésben részesítette.

— **Az állásnélküli zsidó tanítóság kérelme a zsidó társadalomhoz.** Az állásnélküli zsidó tanítók arra kérik a t. szülőket, hogy mindennemű magántanítás, korrepetálás és nevelői állás dolgában a VII., Wesselényi u. 44. szám alá forduljanak, ahol garantáltan lelkiismeretes és szakképzett pedagógusok olcsó dotáció ellenében állnak a szülők rendelkezésére.

— **A Belvárosi Izr. Nőegylet** márc. 1-én, csütörtökön este 1/9 órai kezdettel Szeretettóthon alapja javára műsoros, táncal egybekötött teastét rendez a Bristol Szálló (IV., Mária Valéria u. 4.) összes termeiben. A teajegy ára 2 pengő. A jótékony célra való tekintettel, felülfizetéseket köszönettel fogadnak. Megjelenés: sötét ruhában.

— **A VAC. álarcos, jelmezes Purimbálja.** A Vívó és Atlétikai Club március 3-án, szombaton este a Lloyd Társulat dísztermében tartandó álarcos, jelmezes Purimbálja iránt egyre növekvő érdeklődés mutatkozik. A 100 tagú hálbizottság festői felvonulásról gondoskodik, mely alabárdos testőrök sorfala között az estély megnyitója lesz. Meghívó igénylések és meghívó előmutatása mellett jegyek a VAC. központi titkárságánál: Wesselényi u. 44. II. em. hétköznapi pontként d. e. 10—12-ig és este 7—fél 9-ig, telefon: 41—6—58.

— **A Miefhoe** keletmagyarországi csoportja (Debrecen, Postafiók I. 24) *eszméi pályázatot* hirdet a következő című történelmi munka megírására: „A magyar zsidók története a világháború kitörésétől napjainkig.” — tekintettel az ellenük felhozott vádakra és statisztikai történetükre. A munka minél bővebb forrásmegjelöléseket és irodalmat tartalmazzon. A pályázatot díjazni a mindenkéül elhagyottat ifjúság nem tudja, elfáradt azonban, hogy a kinyomatásra szánt munka előfizetői nyilvánosan összegyűjti. A pályázathoz részt venni óhajtok tervezetüket I. évi június hó 30-ig nyújtsák be — egy kidolgozott részlettel, vagy anélkül — és az Egyesület a hazai zsidóság legkiválóbbjaiból alakított zsüri véleménye után haladéktalanul megvalósítja azt.

PURIM

Mordechai Hajehudi

a főalakja a Purim megragadó történetének. A zsidó, aki meg nem hajló gerinccel ott ül a király házában kapujában. A zsidó, akinek erkölcsi tisztasága és egyenessége elhárítja testvéreinek feje fölül a fenyegető vézetet. A zsidó, akinek története vigaszunk és reménységünk, a zsidó sors végzetesre fordult napjainkban.

„És mondta Mordechai Eszternek: Ne gondold magadban, hogy te a király házában megmenekülhetsz a többi zsidó közül. Mert, ha e mostani időben te hallgatsz, másunnan léssen könnyebbségük és szabadulásuk a zsidóknak; te pedig és atyád háza elvesztek. És ki tudja, talán e mostani időért jutottál királyságra?”

A megilla e nagyszerű mondatai ma is ráillenek a zsidóság életére. A zsidó sorsközösség szavai ezek. Vanak zsidók, akik azt hiszik: őket nem éri a zsidó sors külön kötelezettsége. Az ő életük révbe ért; a vagyon, a biztonság, az érvényesülés megszüntette életük zsidó problémáját. S mikor aztán ez a probléma hallhatóan kopogtat „előkelő” sorsuk ajtaján, igyekeznek meg nem hallani a kényelmetlen intést. Vagy, ha nagyon is türelmetlen, nagyon is hallható a kopogtatás: fogják magukat, a kikeresztelkedés módszerével igyekeznek megszabadulni a zavaró, — sőt ki tudja, talán veszedelmes — közösségből. Ezekre a menekülőkre ma különösen ráillik Mordechai szava. „Másunnan léssen könnyebbségük és szabadulásuk a zsidóknak, te pedig és atyád háza elvesztek...” Gondoljunk a német zsidókra, akik kikeresztelkedéssel, vagy gyermekeik megkeresztelésével próbáltak megszabadulni a Hámánok sorsvetésétől. Ma ezek a kitagadottak kitagadottjai, az igazi hazátlanok, aki-

ket nem fogadnak be, sem itt, sem ott.

Ti „előkelő” zsidók, sorsotok kegyeltjei: gondolatok a Purim napjára. Azon a napon, mikor erkölcsi megújulásában életet nyer a zsidóság, nem menekülnek meg a gyávák, a kényesek. A menekülés a Mordechaioké, akik meg nem hajló gerinccel ülnek a király házában kapujában.

Purimi gondolatok

Irta: *Friedmann Vilmos* rabbi

(Nyíregyháza).

Bölcseink tanítása szerint: „A Purim örömeiben úgy kell elmélyednünk, hogy ne lássunk különbséget Hámán megátkozása és Mordecháj megáldása között.” Furcsán hangzik ez a tanítás, amely más szóval azt jelenti, hogy az ünnep örömeire még a józan-ság rovására is mulathatunk, már pedig ismerjük az igaz jámbor mentalitását, aki bármennyire mulat és vigad ünnepe napján, nem végzi ezt korlátlanul, hanem mulatozásának határt szab és nem hagyja fel józan-ságát soha. Hogyan értik tehát a bölcseink, hogy ne tegyünk különbséget a Hámán és Mordecháj, illetve az ellenség és jó barátunk között?

Egy hét előtt ünnepeltük Adár 7-ét, Mózes elhalálzásának évfordulóját. E gyászos eseményekkel kapcsolatban azt mondja a biblia: „Senki se tudja, hol van a sírja.” Az irásnak e megállapítása érthető, mert az a kiváló férfiú, aki népét testileg, lelkileg megváltotta, Szináj-hegyén az isteni frigykötésre fölemelte és őket 40 éven át nevelte, velük szívbenlélekben összeforrott, nem halt meg, mert lelke él népének hálás emlékezetében és szent tanait megszívlelő zsidóságában...

Ily értelemben Mózes nem halt meg és érthető az Irás elbeszélése: „Senki sem tudja, hol van a sírja”... Természetesen, ha Mózes és hite él, akkor népe is él és boldogul, mert szent hite az ő pajzsa, melyről minden ellene irányuló támadás visszapatant.

Értjük Hámán örömét, aki amidőn a zsidó krónikában megfelelő bázist keresett Izráel elpusztulására, meg is találta azt. Láttá Izráelnek hitbeni süllyedését és így megállapította, hogy Mózes Adár hónapban valóban meghalt és reményteljesen kovácsolta az eszközt Izráel tönkretételére. Hámán ugyan azt hitte, hogy jól számított, de tévedett, mert: „Volt egy zsidó ember Susában, akinek neve Mordecháj volt”, aki a Hámán-beli verses fenyegetéseket felhasználta és ami addig nem sikerült, fölrázta hitetlenségéből Izráelt. Ima, böjt, újabb fogadalom a színájbeli isteni frigynek megújítása költözik Izráel lelkébe és rövid idő alatt kitűnik, hogy a Hámán által meghaltnak képzelt Mózes ismét él népe lelkében.

Talán ezt mondja el nekünk a Tal-mud, amidőn vizsgálat tárgyává teszi Hámán számításait, „aki örült a szerencsétlenséget hozott Adár hónapnak, Mózes halálának, ámde nem számított azzal, hogy ugyanakkor született is Mózes”. Hámán öröme tehát korai volt, mert bár megállapította kezdetben, hogy Izráel erőssége megdőlt, mert meghalt nagy vezére, de éppen ő idézte elő, hogy ugyanakkor Mózes és hite népe lelkében újjászületett és ennek következtében a fenyegető veszélyből megmenekült...

Értjük már bölcseink mély értelmű tanítását: Ugy kell a Purim megünneplésében elmélyednünk, hogy ne lássunk különbséget Hámán és Mordecháj között”. Más szóval az Izráel életére törő Hámán ép oly jó szolgálatot tett Izráel hitélete megújulásának, mint maga Mordecháj, aki egyedül vallás-erkölcsi szerepét nem tudta volna eredményesen elvégezni Izráellel szemben.

Nagy morál és szenvedő népünknek megnyugtató sarjadzik ebből a szavakból, Izráel részére szóló tanításból, akik még ma is kétségbeesetten küzdenek a Hámánok ellen, akik talán Isten akaratára folytán — mint Németországban láttuk, — ugyanezt a szerepet töltik be, mint a régi perzsiai Hámán: visszavezetni Izráelt hitéhez.

Bécs után Budapesten is diadalmas sikerrel fut

JOSEF SCHMIDT

legújabb hatalmas filmje a

DALOLA VÁGY

(Wenn Du jung bist, gehört Dir die Welt)

Második hétre
prolongálta a

KAMARA mozgóképszínház

PURIM SARAGOSSA

— EREC TEJMAN UTÁN —

Jeruzsálemben körülbelül 30 zsidó család lakik, kik a hagyomány szerint Saragossa városából származnak és akiknek elődeit 1492-ben száműzték Spanyolországból. Ez a kis szpanyol hitközség a rendes Purimon kívül Sevát hó 17-én meg egy úgynevezett *saragossai purimot* is ünnepel, mely szintén böjttel és megilla-olvasással van egybekötve. E különleges Purimnak a következő történet képezi az alapját:

Saragossában az egész középkor folyamán nagy zsidó hitközség volt. Vagy ötezer család lakott ott s a hagyomány szerint 12 zsinagoga, 12 rabbi és 24 rabhisági ülnök — dajonim — működött.

Ha a király a zsidónegyedet, a ghetót megtszítelte látogatásával, akkor a helyi szokás szerint a hitközség előjárósága kivonult eléje. A rabbi és ülnökök mindegyike egy-egy tóratekerest tartott kezében, melyek drága, pompásan díszített szekrényben voltak elhelyezve. Egyszer a hitközség azt a határozatot hozta, hogy az ilyen kivonulásnál — s ez gyakran történt — a rabbi csak üres szekrénykéket vigyék a király elé, mert a tórákat minduntalan az utcára vinni nem illő dolog s profanizálja tiszteletünk e szent tárgyát. Az ilyen királyi látogatás itt többször fordult elő egy esztendőben. E határozat sok éven keresztül érvényben maradt és szokássá is vált.

V. Alphonz király uralkodása idejében, 1428-ban történt, hogy a király a zsidókat egyik látogatása alkalmából szíves fogadtatásért különösen megdicséerte. Egy Márkus nevű kikeresztelkedett zsidó besugta a királynak, hogy a szekrénykéik üresek és a zsidók uralkodójukat még arra sem érdemesítik, hogy miatta a tóratekereseket is körül hordozzák. A király ennek hallatára nagyon megharagudott és kijelentette, hogy amennyiben a vád igaznak bizonyulna, — a zsidók ezért keservesen lakolni fognak. El is határozta, hogy másnap váratlanul meglátogatja a zsidónegyedet és a szekrénykéket kinyitattja.

Azon az éjjelen a zsinagoga szolgáinak rémes álma volt. Egy rettenetes alak jelent meg előttük, aki súlyos fenyegetéssel rájuk parancsolt, hogy tüstént menjen mindegyike a maga templomába és ott a tóratekereseket helyezték el a szekrénykéibe. A templomszolgák eleget is tettek rögtön, még az éjjel az álonban hallott parancsok, azután hazamentek és ismét lefeküdtek.

Másnap a király csakugyan meglepte a zsidónegyedet. Kiséretében a denuncians Márkus és 300 felfegyverzett katonája volt. A látogatás hírére a rabbi a templomba szaladtak, szokott módon elhozták a szekrénykéket és az egész hitközség kivonult az uralkodó elébe. Remélt fogta el őket, midőn a király látni kívánta a tórákat és megparancsolta, hogy a szekrénykéket nyissák ki. Halálrettegés közben teljesítették a parancsot — és ime csodák-csodája, minden szekrénykében benne volt a tóra. A félelmet öröm váltotta fel, mert a király nagyon megdicséerte az egész hitközséget és három évre elengedte adójukat. A pörüljárt árulót pedig azonnal lefejeztette.

Ezt ünneplik a saragossai zsidók Sevát 17-én. KLEIN MÓR, rabbi-helyettes, Balatonfőkajár.

Rabbi Izrael, a „Báál-Sém-Tov“

Sokan írtak már róla. Annyi szépet és fenségeset, hogy némelyek már legenda-alaknak mondják, akit a chasidizmus költészeté keltezt életre. 1760-ban vált meg az élők sorából ez a nagy férfi, kinek filozófiáját egy egész világ felülmulhatatlan szépségnek ismerte el s kinek a mozgalma a szellemiség uralmát akarta biztosítani a zsidóságban.

Rossz idők jártak a zsidóságra a 18-ik század elején. Csak úgy — ahogy megúsza a híres Sábbátai Czvinek balul végződött messiási kalandját. Az a szegény, agyonsanyargatott galuti zsidóság, melynek eddig a kabala misztikuma adott erőt az élethez s tápot hitének, az időben már ezt az utolsó vigaszt is el kellett, hogy távolítsa magától, annyira megbélyegezett vált, a kaóbala Sábbátai Czvi kalandjának következtében. Ha nincs misztikum, ha nem büvölik tekintetét a túlvilági örömök, honnan vegye ez a szegény nép a martíriumhoz szükséges erőt? Hogyan fogja kibírni ezt a megaláztatásokkal telt életet?

Akik akkor éltek és e kérdést feltették, még nem tudták hogy már közöttük élt az, aki a feleletet megadta kérdésekre: Rabbi Izrael, a „jó név“ viselője. Igenis ott élt közöttük, anélkül, hogy valaki tudott volna róla. Születését nem jövendölték meg a kor asztrológusai, ha csak nem apjának — a monda szerint — Elías prófétának. Meglett emberként legelőször Stoulban találjuk, ahol „melamed“ volt: tanító, sőt azt is tudták róla, hogy tudós. Hogy ő, a hivatásának tudatában elzárkózó férfi, annyire is megismertette magát, annak az okai a következők voltak:

Rabbi Ábrahám, a közeli Brody város tudós bírāja, egy nap ájtott Stoulra, hogy ott egy nagyszabású perben (din-Tora) bíraskodjék. A választmányba bekerült Rabbi Izrael is. Rabbi Ábrahámnak annyira megtetszett ez a fiatal melamed, hogy leányát ajánlotta fel neki feleségül. Rabbi Izrael beleegyezett azon feltétellel, hogy neve mellé semmi tudósi jelző ne kerüljön a házassági szerződésbe (tenaim).

Alighogy Rabbi Ábrahám hazaérkezett, meg is halt. Fia Rabbi Gerson, aki apja iratai között megtalálta a szerződést, érthetően megdöbönt az abban szereplő minden titulus nélküli név látára. Huga azonban biztosan nem lett volna méltó, hogy a Báál-Sém-Tov feleségévé legyen, ha nem válaszolta volna, „hogy amit apánk tett, az mind jól van.“ Ezentúl Rabbi Izrael következetesen rejtgette tanultságát. Egy hónap múlva a tudós melamed elhagyta Stoul-t, de Brodyba, ahova menjasszonyáért ment, már egy kocsis külsejű ember érkezett, kinek ruházata és viselkedése durvaságot, műveletlenséget árult el. Rabbi

Gerson valóságos rosszul lett, midőn meglátta. Huga azonban még most sem akart az apaí akarataik ellene szegülni; s így Rabbi Gersonnak még csak az egy reménye maradt, hogy hátha sikerül e paraszthól irástudót faragni.

Ez a fáradozása azonban meddőnek bizonyult. A titokzatos, homályos származású sógor csak hetek múltán volt képes az „alef-bészt“ felfogni, ennél fölbiet azonban a világrt sem. S mivel huga, kinek férje felfeerte kiletét, lemezek után sem volt hajlandó uráról lemondani, Rabbi Gerson minden reményről letéve, kénytelen volt szegényében hugát és sógorát eltávolítani magától. Lovat és kocsit vett nekik, adott nekik egy kevéske pénzt és sorsukra bocsátotta őket.

A Báál-Sém-Tov csak erre várt. Abban az erdőszéli kis kunyhóban, egy falvacska végén, senki sem zavarta többé szellemi gyakorlásában. Egyszer-kétszer hetenként megásott egy kocsiira való homokot s azt a hű hitves a városba vitte eladni. Így tengődött a titokzatos házaspár hosszú évekig, míg Rabbi Izrael elérte 36-ik életévét, 1734-ben.

A Báál-Sém-Tov érezte, hogy tanulásának ideje véget ért és hogy nyilvános fellépésének semmi akadályja sincs. Új rendszerről volt szó, ezt akarta bevezetni a zsidóság életébe az akkoriban uralkodó terméketlen külsőséges és mechanikus gyakorlat helyett, amely egyaránt távol állt az ősi zsidó szellemtől s a Talmud eleven, fejlődő tanításától. A Báál-Sém-Tov fel akarta élesíteni a zsidóságban szunnyadó eleven erőt, termékenyíteni tenni a zsidó szellemet és népének minél több gyermekében tudatosítani tenni a zsidóság szellemi feladatát.

A feladat szinte emberfölötti nehéz volt a Luira, a Kordivari-féle és korábbi kabbalisztikus elvek összevisszasága olyan zűrzavart idézett elő, hogy csak a legelsőbb elmék tudtak benne eligazodni. A kabbalaellenes Rabbinizmusban is erős hanyatlás volt észlelhető. A tudósok és irástudók világában is olyan szokások és babonák rögzödtek meg (nem beszélve a hallatlan ónsanyargatásokról és böjtökről), hogy a Tóra szelleme már-már elcsikkadt éppen a szellemi vezetők körében. Egető szükség volt új rendszerre, mely a hajdani törzszellemet hozná vissza a zsidóságba s mely, a tudós és az egyszerű nép közötti viszonyban is rendet teremtené. Ennek azonban az volt az akadályja, hogy a tudós rabbiavilág a kiátkozás fegyverével küzdött volna az újító ten ellen. Pedig Rabbi Izraelnek nem a népre volt legsürgősebben szüksége, hanem az irástudókra, akikből halála után mozgalmának vezetői kikerülének.

Ilyen nehézségek közben fogott Rabbi Izrael nagy munkájához. Az utókor megállapíthatja, hogy valóban sikerült neki kortársai egy részét mozgalmának megnyernie: így kelt életre a Báál-Sém-Tov országában, óriási körzetben, mely a zsidóság kétharmadát fölelte, az az új rendszer, melyet a chasidizmus néven ismerünk. Hogy miként terjedt el és mi a lényege, arról majd a következőkben számolunk be.

Stegmann Sándor

אדמת. כשר של כסח

OLCSÓ BOR
NISZEL ÉTTEREMBEN

Rombach-u. 16. Telefon: 37-9-89, 43 9-96.

Eszter és irodalmunk

A szentírási történetek anyaga a XVI.—XVII. században szívódott fel a magyar irodalmi köztudatba. Egyrészt a bibliafordítások közvetítésével tártul fel a magyarság előtt az ótestamentumi könyvek minden eseménye és személyi vonatkozásában érdekes epizódja, másrészt az epikus költészet formanyelvén színesedtek meg a bibliai királyok, hősök életének istenes, eszmépszerű mozzanatai. Irodalmunknak ez a biblialis tartalma nem hanyatlott alá a későbbi századokban sem. Iróink szellemének háttérében mindenkor ott élt a biblia világa. Csak az időpont kérdése dönti el jelentkezésének területét, mértékét. Ez a szempont utal arra is, hogy Eszter történetéből mit vett észre és mit szemelt ki az egyéni-költői ízlés.

Eszter könyvének értékelésében kezdetben a vallási tájékozódás szabta meg az élmény mélységét. A zsidók megmenekülése, Hámán bukása, Mordecháj élete erkölcsi eszmékben igazolódott. A szentkönyv minden gondolatából a becsületes, vallásos életre tanító intelem szava csendült ki. Kákonyi Péter 1544-ben megverselt bibliai historiájának egyik XVI. századi változata ezekben a szavakban foglalja össze az elbeszélés tendenciáját: „Az Ur Istent félni őtet szeretni, minden kevélységet eltávoztatni nyavalyákba segítségül őt hini, példa lehet az Hester éneki.” Ugyanezt a moralizáló hangot s példázó irányzatosságot juttatja kifejezésre az a XVIII. század elején élő ismeretlen magyar író is, akinek kegyességéből ismerjük irodalmunknak egyetlen Eszter-dramáját. Nem a zsidóság tragikus helyzetét mélyíti el drámai megdöbbenéssel, hanem Eszter szomorú árvaságának boldogságba lendülő életét idézi fel alázatos hangulatban. A darab fölött ott lebeg Isten szelleme. Megvédi az árvát, melléje áll, mert istenfélelmével kiérdemelte királyi jussát. A dráma eszmeisége annyira egyetemes és egyoldalú, hogy még Mordecháj emberi értékében sem a hűséget, királytiszteletet veszi észre, hanem az árvagondozó zsidó jószágát. Ezen a ponton dől el a zsidóság sorsa is:

Mardocheus tanít, hogy az árvát ne

[bántsd

Ellene kardodat hüvelyéből ne rántsd

Inkább nevelője légy s párt fogó Attya

Ezt jutalom nélkül az Isten sem hagyja.

Eszter históriája később részletele-

meiben hódította meg iróink érdeklő-

dését. Irodalmi kapcsolattá hidegült a szentkönyv és a költői alkotó munka viszonya. Példatárrá lett a bibliai elbeszélés, hogy idézeteket, bölcs mondatokat hozzon belőle felszínre az író, amikor költészetének bibliai hangulata a helyzetazonosság erejével felidézi emlékeiből Eszter történetét. Mikes Kelemen sértett elvonultságában nem látogat el Rákóczi József betegágyához, hanem Eszter szavaival üzeni: „Ha csak a király nem hivat, nem merek eleibe menni.” Kazinczy Ferenc irodalomszemléleti irányból közelíti meg a történet szellemi tartalmát. A szereplők sorsa mögül az ismeretlen író teremtő erejét, lelkének lüktetését érzi ki. A felszín alatt felfedezi egy irodalmi mű kritikai jogán a feldolgozás szépségét: a szerző „beszéde érezteti, mely igen fájtn neki s nemzetének a nyomás.” Egyébként Kazinczy is merít gondolatot az Eszter könyvből. Amikor a zempléni megyei zsidók báró Malonyai János főispán beiktatási ünnepélyére készültek, Kazinczyt kérték meg, írjon feliratot a diadalkapujukra. A magyar íróvezér készséggel tett eleget a megbízásnak és a zsidók kapujára ezt a bibliai verssort íratta: „Igy tiszteltetik az, a kit a király akar megtisztelni.”

Lassanként homályba veszett Eszter történetének bibliai háttere. S a mese világi lecsapódásában elszigetelten maradt: a szépség női eszménye. Már Csokonai V. Mihály is a ragyogó aszszony fogalmát következteti ki az Eszter-név „csillag” jelentéséből, s Kazinczy emlékezetében is az „Asverus király zsidó születésű szép nője”-nek képe él. de valójában a magyar irodalomban báró Jósika Miklós tette szimbólummá Eszter alakját. A zsidóságot megmentő bibliai Eszter mását vetíti bele a lengyel uralkodó-ház világába, hogy Kázmér király szerelmének közelében ismétlődjék meg szentírási s idegen-irodalmi reminiscenciák nyomán az Ahasverus-Eszter-történet. A modern Eszter is szépségének, nőiségének erején menti meg hitsorsosait a szenvedésektől...

Az Eszter-mesének heroikus-galáns változatát csak francia vonatkozásban érinti irodalmunk. Ebben a típusban a történet ősanaga *formai* keretté módosul, időhöz és helyhez nem kötött tartalommal telítődik meg s magán viseli időpontjának színét és ízlését. A bibliai alakok kosztümjében élő egyének, ismert udvari személyek rejtőznek, nyílt célzással, kiütőkőző karakterrel. Ahasverus maszkját XIV. Lajos ölti fel, Haman neve alatt Louvois, a mindenható miniszter bukkik el, Eszter ruhájában Maintenon asszony hódítja meg a király szívét, hogy a zsidók helyett a hugenották érdekében érvényesítse befolyását a politikában. Az ótestamentumi-barokk hősnők szerelmes-álarcos seregét Jókai vonultatja föl Rákóczi fia című regényében.

Zsoldos Jenő.

Purimi ünnep az oxfordi egyetemen

London, 1934 február.

Amióta egyes országokban ismét lábrakapott az antiszemitizmus örülete, az angol zsidóság azonkívül, hogy teljes erkölcsi súlyával és anyagi erejével áll azon országok zsidósága mellé, melyek áldozatul estek ennek az örökéletű kulturértékeket elpusztítóval fenyegető hullámnak, nagy igyekezetet fejt ki, hogy a saját ifjúságában megerősítse, kifejlessze, alátámassza a zsidóság nagy közösségéhez való tartozásnak érzését. Ez nyilvánul meg abban, hogy a Purim ünnepének minél általánosabb és bensőségebb megtartása céljából külön szervezet létesített, „Purim service” címen, mely nyomtatványok, propagandairatok és templomi szónoklatok útján figyelmezteti a zsidóságot, főleg a zsidó tanulóifjúságot az ünnep történeti jelentőségére.

„Purim service” így levelezőlapokon értesíti a hívőket, hogy melyik templomban ki tart ünnepi prédikációt. Így az oxfordi egyetem minden tanulója levelezőlap meghívást kapott a servicitől a purimi diák-istentiszteletre, melyen az ünnepi szónoklatot dr. Herz londoni főrabbi, aki egyúttal Anglia főrabbija is, mondja el.

ארטה' כשר של פסח

Szilva, burgonyaliszt, ecetsav, saját pörkölésű kávék, szilvórium, baracklekvár. — **Cukorbetegek részére külön cukormentes.**

Özv. Papper Dezsőné

N a g y b a n

Budapest, VII., Dob-utca 19. Tel.: 34-5-30.

Kicsinyben

Purim

Irta; Dr. Klein Abrahám rabbi

A Purim kifejezés héber mintára képezett többszáma a perzsa „pur” szónak és sorshuzást jelent. Hámán, Perzsia büszke kancellárja tízezer ezüst talentum árán megnyeri a perzsa király beleegyezését ahhoz, hogy hatalmas birodalmának zsidó lakosait egyetlen egy napon kiirtsa. Okot neki erre az a hallatlan bűn szolgáltatott, hogy akadt Susa fővárosában egy Mordecháj nevű zsidó, aki véletlenül nem hajtott tétért és nem borult le előtte, noha ez a tisztelődés a király rendelete alapján kijárt neki. Hámán nem elégedett azzal, hogy a tekintélyen ejtett merényletért magát a vakmerő tettet büntesse meg, hanem véres bosszút akart venni az egész népen, melyhez a bűnös tartozott.

Ime Izráel szomorú sorsa, sorsának megrázó tragikumai, mely sötét vonalként húzódik végig egész történetén. Egy ember vétkezik és az egész zsidóságot vonják érte felelősségre! Hámán egy pillanattal sem habozik, lelkiismeretét egy cseppet sem nyugtalanítja az égbekiáltó igazságtalanság, csak az okoz neki nagy gondot, amiatt van zavarban, hogy hát mikor, milyen napon hajtsa végre kegyetlen tervét. E célra megfelelő napot kell kiszemelni, olyant, melyet csillagzata is alkalmassá tesz ilyen vérengzésre. Sor-sot vet tehát és a sors Adár hó 13-ára esett.

Mint tudjuk, Eszter közbelépése meg-husította Hámán gonosz szándékát. Izráel Istene, ha kemény eszközökkel nevel is bennünket, de nem szunnyad és nem alszik, a végső veszedelemtől még mindig megmentett bennünket. Ennek a csodás menekülésnek az emlékére ünnepe-ljük mi a Purimot. Az örömnünnepet böjt nap előzi meg, melyet általában *Eszter böjtjének* nevezünk. Eszter királynő ugyanis a pusztalóra itél népe megmen-tése végett Achásverus király elé készült és ezen alkalomból meghagyta testvérei-nek, hogy vállkozása sikerének érdekében három napon át böjtöljenek, miként ő is böjtölni fog udvarhölgyeivel együtt.

Némely helyen szokásban is volt, hogy e hármas böjtnapot a Purim után következő hétfőn, csütörtökön és hétfőn tartották (Soírím XXI. 1.). De általában az a szokás honosodott meg, hogy csak egy napon, még pedig Adár 13-án böjtölünk, aminek oka az a hagyományos felfogás, mely szerint a Purim előtt való böjtnapot nem az Eszter által rendelt háromnapos böjt — amely különben is a hagyomány szerint (Megilla 15. b) Pez-sach idején történt, — hanem annak a böjtnek emlékére tartjuk, melyet a támadás elleni védekezésre egybegyűlt zsi-dóság rendelt el Adár 13-ára (Söeltoész 66.). Jelentősége ennek a böjtnek soha sem akkora, mint a bibliai böjtnapoké, mert könnyebb betegeknek is megenged-ték, hogy e napon egyenek.

A siklusok Adár hó 1-én való beszo-lgáltatásának emlékére, a Magilla olva-sása előtt, minden egyes családtag után 3—3 darab fillért szolgáltatunk abba a perselybe, melynek tartalmát purimi aján-dekképpen szegények között osztják szét. Azért épen hármat, mivel a siklusokról szóló fejezetben háromszor fordul elő a „törümo” és „machisz hásekel” kifeje-

zés. A félsiklus pedig arra tanít, hogy önmagunkban csak felek vagyunk és csak a közösség egyetemében lehetünk egészek.

Eszter könyve az egyetlen a hagiogra-fák közül, melyet nyilvános isteni tiszte-leten felolvassunk. Ez az intézmény na-gyon régi lehet, a bölcsék visszvezetik keletkezését a nagy zsinat férfiaiinak ko-rába, (Meg. 7. a.). De azért a Tanaiták idejében még arra nézve sem alakult ki egységes vélemény, hogy az egészet olvassuk-e fel vagy csak egy részét. (Meg. II. 3.).

Érdekességnél fogva megemlítünk egy a Megilla olvasással kapcsolatos igen régi szokást, melyet *Masszechet Sofrim* (XIV. 18.) jegyez fel. Eszerint ugyanis az Adá-r hó elseje és tizenötödike között levő szombat kimenetekről részletekbe olvasták föl a Megillát a Megilla olvasásá-nak végrehallgatása olyannyira fontos, hogy a gyászoló még az első hét naphan is elmehet a Megilla olvasásához.

A Megillát levélszerűen (Iggeresz) három réthen terítjük ki és olvasása előtt a felolvasó három állást mond (Móó Seorim 100—110). Mind az esti, mind a reggeli Megilla olvasása közben bizonyos verseket előbb a közönség mondja fenhangon majd a felolvasó ismétli a Megilla dallamán. Ezek a versek mind Mordecháj-ra vonatkoznak és fenhangon való mondásával örömetek akarjuk foko-zni. Olvasás után a Megillát egy kicsit összegyöngyöljük és elmondjuk az előírt ál-dásokat.

Régebben csak nappal olvasták fel a Megillát, de az Ismorák idejében beve-zették, hogy este is felolvassák (Megilla 4a) és mivel a közvetlenül utána követ-kező vers attó kodost mondunk, uva lö-cijön elhagyásával, mert mi nem éjjel kö-nyörgünk megváltásért; a zsidó szabad-ságeszmének megvetése nem az est sötét-jében, a vak gyűlölet éjszakájában, ha-nem a szeretet melegénél, az igazság és jog világánál érik édes, dús termése (*löfi seén öönlo bálálo.*)

Reggel a „*södmone eszre*” minden egyes áldásához „*jöcér*”-t: a Purim történetét és hőseit magasztaló költői imarészeket iktatunk be, „*esz cemach*” kivételével, mert ez tartalmánál fogva egynek tekint-hető az utána következővel, vagy pedig mert Mordecháj öse, Saul, ellenséges ér-zülettel viseltetett Dáviddal szemben (Aur Háeofun).

A Purim a víg örvendezés napja, de nem az önző öröme, hanem a mindent átfogó önzetlen szeretete, amelynek jöte-kony melege valláskülönbség nélkül min-den felebarátunkra kiárad. (Hághósz Minháim h. Purim), különösképpen pedig a szegényekre mislóká monosz).

A gyermekek jelmezes táncmulatságá-nak eredetét már a Talmudban látjuk. (L. Szyndehrin 64 b, masvartoh döpurjo szóhoz fűződő Rási és Aruch magyaráza-tok.)

Férfinak

asszonyoknak

gyermeknek

egyformán szolgál

olvasmánnyal, tanulással

a Zsidó Élet.

Fizessen elő!

SZOMBAT

A zsidóság vitte be az isten-hitet az ember öntudatába...

Mindig valami meleg, szelíd hullám ömlik el a hallgató szívére, amikor *Groszmann* Zsigmondot prédikálni hallja. Amikor ott áll a frigszekekrény előtt és csendes, meleg, simogató hangja betölti a templomot, mindenki érzi: nemcsak tudós pap, hanem jó ember is az, aki hozzá szól. Jó, megértő, megbocsájtó. A Rabbina-tus vezetője, együtt él a hivekkel, a leg-nehezebb poszton áll, mert azoknak, akik hitüket el akarják hagyni, át kell mennie az ő tekintete, kérdései, érvei szűrőjén és van-e nagyobb fájdalom pap számára, mint haszntalan próbálni érvekkel visszarta-rtani az elszakadni készülő testvért, haszntalan, mert érvekkel csak érvekre le-het válaszolni, de hol vannak érvek a ki-térőknél. Érvelni csak ott lehet, ahol meggyőződést kell megdönteni...

Most is ennek a fájdalom rezeg a sza-vában.

— Az emberben a jó és nem a rossz tu-lajdonságok a természetesek. Mindig él benne a vágy: felemelkedni az istente-lenségből az istenfélelemhez, az emberi-séghez, a valláshoz. A zsidó nép nagy érdeme, hogy az istenhitet belevitte min-den ember lelkébe. A zsidóság e szerepét híven teljesítette, de ez a küldetése még korántsem ért véget. Hiába akarják most eltörölni a zsidóságot, mint eszmét, a zsi-dóság feladata, belevinni az istenhitet a lelkekbe ma talán aktuálisabb, mint va-laha. Öntudattal, a küldetés tudatával kell terjesztenünk az eszmét, a gondola-tot, hogy Isten minden ember be tudja fogadni a lelkébe. Azok, akik nem érzik ennek a feladatnak kötőerjét és ott hagy-ják a zsidó közösséget, többnyire gazda-sági okokra szoktak hivatkozni. Később kénytelenek maguk is belátni, hogy az eszmemenetük helytelen volt, mert a zsi-dóságtól elszakadtak ugyan, de az új kö-zösség, ahová igyekeztek nem fogadta be őket. És a kitérések felett érzett fájdal-munkat enyhíti az a tény, hogy egyre nő azoknak a száma, akik belátva, érezve tet-tük helytelenségét visszatérnek az elha-gyott hithez, melyet apáik és ösapáik év-credeken át hordoztak töretlenül a népek tengerén át.

A halk szomorúság lemondó rezgése a bizalom harsonájává erősödik Grosz-mann Zsigmond hangjában az utolsó sza-vaknál. És az ament úgy mondja utána a gyülekezet, mint igazolást, fogadalmat, kívánságot. Hogy megértsék, akiknek szólt.

Felcsendül *Linecsky* Bernát főkántor szíve mélyébe ható tenorja. Ima zugása tölti be a templomot. Szombat délelőtt van...

A purimi konyha

Valamikor, a régi jó időkben, amikor nem ismertünk a szó szoros értelmében vett kenyérgondokat, asszonyaink verseknek egymással abban, hogy örömmünne peinken minél izletesebb és pazarabb lakomákkal derítsék fel férjeik, családtagjaik hangulatát. Különösen a purimi lakomákon fejtették ki nagy gonddal konyhaművészeti tudásukat, hiszen ilyenkor nemcsak a családjuknak főztek, hanem előkelő zsidó házakhoz száz számba látogatott el a hitközség apraja-nagyja.

Azóta persze megnehezült fölöttünk az idők járása. Örülünk, ha rendes ebédre, meleg vacsorára telik Purim napján, nem hogy nagy vendégségeket csapjunk. De azért talán mégis jó néven veszik asszonyaink, ha az idej Purimra felelevenítjük a régi szép idők emlékét, amikor körülbelül így festett a

PURIMI VACSORA

Pulykaaprólék ritka marhacsonttal.
Husleves gombóckákkal
Halpaprikás és kocsonyás hal.
Pulyka pecsenye zsírban sült burgonyával, salátával, kompóttal.
Feketekávé, alma, dió, narancs.
Fánk, purimi sütemények.
Ez utóbbi közül ime közlünk néhány receptet:

Barchesz.

3 kiló liszthez veszünk 4 deka élesztőt, ebből 6 kokocukorral, liszttel, langyos vízzel kovászt készítünk, ha megkelt, hozzávesszük a liszthez késhagynyi sót, 4 tojás sárgáját, 5 deka tisztított, megmosott mazsolát, 6 deka cerest vagy zsírt és kézzel jól kidagasztjuk. A tészta ne legyen lágy, ha jól kidolgoztuk, elválik a kéztől. Ha megkelt, 3–4 részre osztjuk, megfonjuk, hosszúkás, vagy gömbölyű formába. Tetejét megkenjük tojással, aki szereti, darátlan mákkal is megszórija, és megsütö.

Flódní.

Vesszünk ½ kiló lisztet, ¼ kiló libazsírt, ezt jól eldörzsöljük kezeink között. Hozzávesszünk 3 tojás sárgáját, kevés sót, 10 deka cukrot (2 nagy kanállal) és annyinyi fehér bort, hogy ha kidolgoztuk, könnyen nyújtható legyen. Ha jól kidolgoztuk, 7–8 egyforma vékony gömbölyű lapot és egy nagyobb lapot csinálunk, amely az egész gömbölyű tortaformát befedi, sőt a szélein egy darabon át is hajlik. Minden lapot olvasztott libazsírral megkenünk, amikor összeállítjuk. A töltelék áll: dióból, mákból, melyet előzőleg szirupban megfőzünk és libazsírt, mazsolát, kis citromlevét, reszelt citrom és narancs héját, kevés fahajat, vaníliát teszünk bele. Ezzel a töltelékkel kétszer is meg lehet tölteni a lapokat. Legalul almazselleket vágunk és cukor, mazsola és narancs reszelt héjával megszórujuk, ez óvja a tésztát a kiszáradástól. Egy levelet megtöltünk (ha van: édes sárgabarack, cukorba főzve, sűrűre), egy levelet hosszúra vágott datolyával és fügével töltnék meg. Egy levél töltelék állhat pl.: 3 tojás fehérjéből, kemény habot verünk ebbe, forrázott darált mandulát vagy 10 dekát, cukrot tetszés szerint, apróra vágott kandírozott dinnyét vagy citronádot, kis narancshéját keverünk bele. Ezeket a töltelékeket elosztjuk úgy, hogy kétszer ismételhetjük, közben megkenjük meleg zsírral a lapokat a lecsüngő leveleket

ráhajtjuk, újjainkkal lenyomkodjuk és lassú tűznél egy órán át sütjük. Másnap borítjuk csak ki.

Kindli

Olyan tésztát készítünk, mint a flódní, csakhogy ezeket apró cipócskákra osztjuk be. Egyenként kinyújtjuk, jól megkenjük olvasztott libazsírral és megtöltjük mák- és dió-töltelékkel melyet szirupban előzőleg megfőzünk, belekeverünk jó kanál libazsírt, mazsolát, cukrot, narancs és citrom reszelt héját, kevés törött fahajat. A kis lapokat aztán hosszúkás formába göngyöljük (kindl formára), széleit behajtjuk és újjainkkal rovátkákat nyomkodunk rá, ez adja meg a jellegzetes kindli-formát. Tojással megkenjük, tep-

sibe egymás mellé rakva megsütjük. Mennyiség: ½ kiló liszt, ¼ kiló libazsír, 10 deka cukor, 2–3 tojás-sárgája, kis fehér bor.

Borsos koszorók.

A tészta ugyanaz lesz, mint a flódninál és kindlinél. Aki zsirosabban szereti, vehet ½ kiló liszthez 30 deka zsírt és elég 1 kanál cukor, jócskán törött bors és fehér bor, kevés só. Ha kidolgoztuk, akkor darabkáira vágjuk, kinyújtjuk egyforma vékony hosszú pálcika formára. Hármat összefonunk belőle és vagy kis koszorúformát csinálunk, vagy egyes formában hagyjuk, alul-felül összenyomjuk, hogy ki ne nyíljen és olyan formát kap, mint kis hosszúkás kalács.

A zsidó Toldi Irta: Reiner Imre

Lenn a Hajdúságban él a zsidó nép ajkán egy Toldira emlékeztető, színes humorral átszőtt legenda, a rendkívül erejéről híres Joszele Tégláserről. Abban is hasonlít még Toldira, hogy Joszele Tégláser tettein, viselt dolgain — melyeket széltében beszél a zsidó nép — is meglátszik már a népképelet finom esete. Cselekedetei át vannak szöve a népköltészet csillogó szálaival; a hagyomány kiszínezte és az idő patinája bevonta őket a csodaszerűség kedves zománcával.

Ő maga történeti alak. A mult század elején élt Tégláson, Hajdu megyében és családi neve Grünbaum volt. Általában csak Joszele Tégláser néven ismerték. Köpcös, vállas, alacsony emberke volt — ezt jelképezi a „Joszele“ becéző deminutívum is — akiben azonban hihetetlen erő lakozott.

Véghezvitt tettei közül akarok néhányat elmondani és ha elbeszélésem folyamán egy-egy szertelen kép, egy-egy naív vonás kerül majd a tollam elé: nem fogom a szigorú kritikus haragos gesztusával félredobni, hanem elmondom azt minden naivitásával egyetemben, ahogy megalkotta a buja népképelet és ahogy én sokszor mesélni hallottam otthon, kedves szülőföldemen.

(Debreceni vásár.)

A debreceni nagy vásárok száz esztendővel ezelőtt is híresek voltak már. Nyolc napig tartottak és öt vármegye népe fordult meg bennök. Különösen ősszel, a szentmihálynapon vásáron volt annyi a nép, hogy egy gombostűt se lehetett volna tán elejteni köztük. Egy ilyen vásárt vert szét egyszer Joszele Tégláser...

Ez azonban már a vége, kezdjük sorjában, előlről.

Az öreg Lébi bácsi, az alföldi vásárok elmaradhatatlan alakja, pajkos, dévaj szóval, tréfás beszéddel kinalgatta jó szokása szerint a vásáros népnek olcsó

cseccse-becséit, amelyek egy földre terített gyékényen voltak széjjelrakogatva. Nem kapkodták nagyon az apró tárgyakat, de egy-két vedője mégis csak mindig akadt. Most is épp ott keressél egy vállas legény a penecilusok között. Kikinyitogattja őket: vajjon melyiknek jó erős a rugója? Kattogtatja, csattogtatja; forgatja jobbra-balra; rálehel a fényes pengéire, hogy meggyőződjék: vajjon tiszta acél-e igazán. Mikor mindez rendben találtatik, szépen zsebrevágja, megfordul, elindul és még csak annyit sem mond, hogy befellegzett.

Váltig kiabálja utána az öreg Lébi — Öcsém! jöjjön csak egy szóra. Elfelejtettem magának visszaadni a pengőforintjából.

De a legény csak nem akart érteni a szóból. Még csak meg se fordul, mintha nem is hozzá beszélnének. Végre is mikor látja Lébi bácsi, hogy ennek a dolognak a fele sem tréfa, itt mindjárt elviszik a finom gyöngyháznyelű penecilusát fizetség nélkül, hamarjában rábízta portékáját a szomszédjára, ő meg futni kezd a nyugodtan tovasétáló legény után. Mikor utoléri, elébe kerül és rárivall:

— Hé öcsém! Hát fizetni nem kell a késért? Lopni...

Tovább már nem mondhatta, mert ez olyan erővel ütötte arcul az öreg embert, hogy eszméletlenül terült el a földre. Azután, mint aki jól végezte dolgát — egy huszáros káromkodás kíséretében — nyugodtan tovaindult.

Ekkor Joszele Tégláser, aki közelben Ábriss öccsének sátránál állva, szemtanúja volt az egész jelenetnek, utána eréd a legénynek és visszaadta neki a pofont. De olyan igazságosan, hogy ez elterült a lábai előtt.

Persze rögtön lett nagy csődület. A tömeg — szokása szerint — nem látott egyebet, csak azt, hogy egy zsidó agyonvert valakit. Semmiért. Egy árva szót se

szült ez neki. Lassanként puskaporos lett a hangulat Joszele körül. Agyon kell ütni, hangzott mind sűrűbben.

A nép egyre fenyegetőbben lépett fel. A levegőben botok, rudak, sátorfák emelkedtek.

A veszelő láttára Ábris öccse is segítségére sietett Joszelenek, de üres kézzel állottak. Még egy ütőfa sem volt egyiküknél sem.

A tömeg eközben mindjobban nekibőszült. Éktelen szitkozódások és káromkodások közepette nekirontott az igénytelen külsejű emberkének és úgy látszott, hogy rögtön agyonnyomja a nekivadult emberáradat.

Idegenen nézett szét a két testvér — Ábris sem ijedt meg a maga árnyékától — valami ütőszerszám után.

Ekkor hirtelen lódobogás hallatszott a közelben. Valami szilaj csikó szabadult el a lóvásáron és rohant, vágatott egyenesen neki az összeverődött tömegnek. Egy pillanatra szétvált az embergomolyag, helyet engedve a csikónak. A két testvér szeme összevillant... A nagy veszelőben hamar megértik egymást az emberek... Hirtelen két oldalt kerültek és a száguldó paripának két hátsó lábát elkapva, széthasították a hatalmas állatot... És ezzel ütöttek szét a tömeg között.

A vásáros nép futva menekült a különös fegyver elől. És rövid idő alatt úgy széjjelverték ketten a híres debreceni vásárt, mint a parancsolat...

Katonasággal lehetett csak őket lefogatni. És bizony patrónusoknak, a téglási Dégenfeld grófnak köszönheték csak hogy bántódásuk nem történt az eset miatt...

(Az üres zsákok.)

Hogy Joszelenek a humor iránt is volt némi érzéke, azt következő közszájon forgó apróság bizonyítja:

Cséplés ideje volt éppen és Joszele, aki benfentes volt a Dégenfeld grófnak, szintén ott látatlankodott a gróf szérűskertjében a cséplésnél.

Hosszu, egyenes sorban volt egymás mellé máglyákba rakva a hajdusági fekete földben termett jó buza. Asi csak valamieskét ért a gazdálkodáshoz, tudja, hogy minden máglyában tíz zsák életet raknak. Buzából egy-egy ilyen zsákba 80—85 kiló is belemegy. Szóval csak azt akarom kihozni, hogy ilyen máglyában 8—9 métermázsza teher rejtezik.

— Egyszer — épp उसonna ideje volt, a munkások a kazal árnyékában telepedtek le egy kicsit falatozni — odaszólt a gróf mosolyogva Joszelenek:

— Akarsz könnyű és jó keresethez jutni? Figyelj ide. Ha egy ilyen máglya buzát a válladon egyszerre elviszel a

lakásodig pihenő nélkül, tiéd a máglya buza.

— Tartom az ajánlatot — fogta szavánál a gróft Joszele.

— Iziben emberek, elő csak egykettő! fordult az asztag tövében kuporgó munkásokhoz — hajgálljak csak a két vállamra ezt a szélső máglyát, itt ni!

Mint a macskák, úgy talpra ugróttak e szóra az emberek. Ők is kíváncsiak voltak, vajjon meg tudja-e tenni.

Szépen máglyaalakban a két vállára rakták a tíz zsákot és Joszele elindult vele haza, a lakására. Bámulva nézték, hogy milyen könnyen és szaporán szedegette lábait az alacsony emberke az óriási súly alatt és míg el nem tűnt a malom melletti kanyarulatnál, a gróf le sem vette róla a szemét. Egy embert azonban utána küldött, hogy nézze meg: vajjon egészen házáig viszi-e és nem teszi-e le valahol utközben.

Mert az ajánlat úgy hangzott, hogy: pihenő nélkül, egyhuzamban.

Vagy egy negyed óra múlva elkialtja magát az egyik paraszt:

— Ni! Hát ez mán micsoda! Oroszlán Józsi — így hívták a parasztot — visszahozza a buzát. Ott jön ni a kanyarodónál.

És valóban Joszele nagy sietve üggett vissza, még mindig a vállán hordozva a máglya buzát.

Mikor odaért ráfordult a gróf:

— Mi az ördög szállt beléd Józsi? Minek hozod vissza ezt a buzát?

— Könyörgöm, — felelte Joszele, anélkül, hogy csak hajlandóságot is mutatott volna a buza letevésére — valamit elfejtetünk kialakni. Azt mondta a méltóságos ur, hogy ha hazaviszem nekem adja a buzát. Hát a zsákokkal mi lesz? Azokat is nekem adja a méltóságos ur? Mert erről nem volt szó. Majdnem otthon voltam már, mikor ez eszembe jutott. Hát ezt jöttem vissza megkérdezni.

— Nagy gézengúz vagy te — mondta kedélyesen a gróf. — Vagy tán azt hiszed, hogy nem ismerem az eszejárádat? Tudom jól, hogy nem annyira az üres zsákok miatt jöttél vissza, hanem azért, hogy megmutasd, hogy háromszor is megjáród az utat innen a lakásodig a zsákokkal a válladon, anélkül, hogy elfáradnál. És most eredj haza nyugodtan, a tiéd a buza is, a zsákok is.

(A vég.)

A népképelet csodálatos színekkel festette meg halálát is annak az embernek, akinek életét a leglegendásabb képkel szőtte át.

Mert ez így illik. A katonának legszebb a halála a csatatéren, a színésznek: a legnagyobb színpadon. Az ilyen erős embernek pedig valamely erőművi mutatóján közben. Joszeléről is

ilyen régét költött a népképelet.

Egy alkalommal — beszélük — meg akarták tréfálni barátai.

Megtöltöttek — mondták Joszelenek — egy hordót ólommal. Itt van a magtár háta mögött. Ha azt felemeli, akkor igazán elhiszik róla, hogy erős ember.

Joszeleban fellobogott a virtuság a kicsinylő beszédre.

— Hol a hordó? — mondta pattogva. — Hadd nézzek szembe veled!

Odavezették a hordóhoz. Egyszerű hordó volt, erős barna tölgyfából. Nem nagy. Mindössze vagy kétszáz literes. Fitymálva nézett végig Joszele előbb a hordón, aztán az emberekre.

— Hát ez az? Azt hittem, hogy legalább egy nagy karikás hordót fogok itt találni! Hisz ezt a csöppöcsét pehelyként emelném fel akkor is, ha nem ólommal, hanem kénesóval volna tele.

És hogy megmutassa: milyen semmisség nála egy kétszáz literes ólommal megtöltött hordót felemelni, hirtelen odaugrott, átnyalabolta és nagy erővel felkapta.

Mint egy feldobott könnyű labda úgy repült fel a hordó a levegőbe. Kiugorva Joszele kezéből, előbb emelkedett, emelkedett néhány méternyire, aztán nagy recsenéssel leesett a földre. Repülve pattantak szét abroncsai és a dongák szerte-széjjel ugrottak. Az ólomnak se hire, se hamva nem volt. Egy üres hordót emeltek fel vele ólommal megtöltött gyanánt és a sikerült tréfán aztán édes, szívből fakadó kacagásban törtek ki.

De amint a még mindig egy helyben álló, egyre sápadozó Joszelenek pillantottak, ajkukra fagyott a nevetés.

Az erős embernek minden csepp vére eltűnt az arcából és olyan fehér lett, mint a frissen meszelt fal.

Egyre bizonytalanabban állott a lábán, remegni, reszketni, ingadozni kezdett, aztán a szívéhez kapva, élesen felsikoltott:

— Végem van! — és hanyattvágódva, holtan terült el a földön.

A hordó könnyűsége szakasztotta meg. Ó nagy, súlyos teherre készült erősen nekigyűrűközt és iszonyu erővel kapta fel a hordót. Az meg üres volt. És könnyű, mint egy dió. Még a kezéből is kikislott és felrepült a levegőbe. Az a rettentő erő, amit hirtelen összegyűjtött, nem tudott hol érvényesülni, nem tudott mit végezni; hát megölte őt. Megölte a szívet.

Megjelenik minden héten
Felelős szerkesztő és kiadó:
KECSKEMÉTI VILMOS